

הישיבה

הגליון לבן הישיבה

יש דברים מתוקים רק לאדם. בהמה לדוגמא, אוהבת רק דברים חיים, בשר חי, להבדיל מהאדם. כך לאדם יש דברים שהם יכולים להיות ערבים ומתוקים רק בשבילו, וזה על ידי עוד ועוד לימוד התורה הקדושה

כיצד זוכים למתיקות התורה | הדרכה והכוונה מפיהם של מאורי הדור כיצד נזכה לעריבות ומתיקות התורה

נכנס עימו למרנא החזון איש זיע"א ושטח בפניו את חוסר הטעם בלימוד של הבחור הצעיר. מעניין אותו יותר משחקים, טבלאות ודברים בטלים. אמר החזון איש, שילמד וילמד עוד ועוד, עד שיקבל את הטעם המתוק של "והערב נא"!

להבין את החשיבות שבתורה

הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א: כדי להגיע למתיקות התורה יש להבין את החשיבות שבתורה. השאיפה בתורה באה על ידי שמבין את חשיבות התורה הקדושה. אם אדם יודע שהוא עושה דבר כה חשוב יגיעת התורה עצמה תהנה אותו.

(ועידת "אחינו" לקירוב רחוקים, מלון רמדה ירושלים אדר ב' תשע"ד)

הסגולה הטובה ביותר להצלחה

מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א: הסגולה הטובה ביותר להצלחה היא ההתמדה והלימוד ברציפות "לערנן און לערנן" (ללמוד וללמוד). (בשיחה במעונו, לרבני ישיבת "נרו יזרח" סיון תשע"ה)

במענה לשאלה כיצד מחזירים ערבות ומתיקות התורה בתלמידים, השיב מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א: על ידי שמרבים בלימוד התורה עוד ועוד זוכים למתיקות התורה. העצה להגיע למתיקות התורה היא רק על ידי שלומדים כל הזמן עוד ועוד.

והוסיף מרן ראש הישיבה שליט"א, כי זהו גם ההבדל בין אדם לבהמה. לאדם יש את היכולת להגיע למתיקות התורה, יש דברים מתוקים רק לאדם. בהמה לדוגמא, אוהבת רק דברים חיים, בשר חי, להבדיל מהאדם. כך לאדם יש דברים שהם יכולים להיות ערבים ומתוקים רק בשבילו, וזה על ידי עוד ועוד לימוד התורה הקדושה, וכך זוכים למתיקות התורה.

(לקראת ועידת "אחינו" לקירוב רחוקים אדר ב' תשע"ד)

התורה היא מתוקה, צריך רק לפתוח את הספר וללמוד...

מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א, בהתייחסו ל"מתיקות התורה", אמר כי "התורה היא מתוקה, צריך לפתוח את הספר ולהתחיל ללמוד ואז מרגישים את המתיקות..." (כ"ל)

לכוון ב"והערב נא" למתיקות התורה

מרן הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א: יש להתפלל ולכוון בהערב נא לזכות למתיקות התורה. עוד הוסיף, כי מוכח שהתורה היא מתוקה. יש סיפורים על אנשים שלמדו ולמדו עד אפיסת כוחות ממש ולא יכלו להתנתק מהלימוד. מדוע? משום שהיה להם כה מתוק ועניין אותם הלימוד עד כדי כך שלא יכלו להתנתק מהלימוד והביא אותם עד לאפיסת כוחות ממש. ללמוד וללמד עד שקיבל הטעם המתוק של "והערב נא" הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין שליט"א, סיפר לכותב השורות, כי בהיותו צעיר בשנים למד עם בחור צעיר לחזקו. כחלק מהחזוק,

החדרת מתיקות התורה לתלמידים

הגאון הגדול רבי משה הלל הירש שליט"א: איך מנחילים לבחורים את מתיקות התורה? הדבר העיקרי הוא דוגמא אישית, שיראו על הרב והמחנך את מתיקות התורה. לבד מכך צריך לדעת להחדיר בהם יראת שמים ומידות טובות. שכן התורה היא רוחנית, ואינה יכולה להיות בגוף שהוא מאוד לא רוחני. אם לאדם יהיו מידות טובות ויראת שמים תהיה לו סיעתא דשמיא ללמוד תורה כראוי. (ועידת "אחינו" לקירוב רחוקים מלון רמדה ירושלים אדר ב' תשע"ד) (קטעים מתוך 'סברי מרנן' בעריכת יחיאל סבר)

באחת הפעמים שהזדמנתי לבית מדרן הגרי"ש אלישיב זיע"א, ראיתיו מסתובב אנה ואנה, פניו אדומות, והיה נראה עליו כמי שאבדה לו מזוודה המכילה שטרות בעלות ערך של מיליון דולר לפחות...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על כבוד התורה והשבת של מדרן הגרי"ש אלישיב זיע"א

אלא שבעבור מו"ח, התורה הינה הרכוש היחיד עלי אדמות, הרכוש האמיתי. אם נעלם מזיכרונו לרגע מקומו של סימן בשו"ת מהרשד"ם, הוא חש כמי שאיבד רכוש יקר אשר לא יסולא בפז...

כבוד התורה חשוב מלימוד התורה

לשיטת רבינו: כבוד התורה חשוב אף יותר מלימוד התורה (עין מגילה דף ג' ע"ב).

זאת למדנו מיחסו לכבוד השבת.

לפני שנים רבות, נפרצה פירצה גדולה בחומת השבת בעיר פתח תקווה. פושע ישראל שכיהן בראשות העיר החליט לפתוח "קולנוע" בשבת, על אפס וחמתם של שומרי השבת די בכל אתר ואתר. כיון שפרץ פושע זה את הפירצה – החלה חומת השבת להסדק אף בערים אחרות.

הגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל, שכיהן כמרא דאתרא, פתח בסדרת הפגנות סוערות שנמשכו תקופה ארוכה. שומרי התורה באותה עיר הפגינו מידי שבת בשבתו על הפירצה הנוראה בחומת השבת, גווס נתנו למכים, ולחיהם למורטים. המאבק הקשה נתן אותותיו במהלכי הארץ הקדושה כולה.

רבינו נקט צעד נדיר באותה תקופה: הוא יצא בעצמו לשבות שבתו בעיר פתח תקווה ו... השתתף בהפגנה – דבר שמעולם לא עשה במשך כל ימי חייו עד אז. השתתפותו של רבינו באותה הפגנה עוררה הד עצום בעולם כולו, והזרימה כוחות מחודשים במאבק הקשה.

היו גדולי תורה שכלל לא הסכימו עם קיום ההפגנות. סבורים היו, שאין בכך שום דין של מחאה על פי הלכה. משום כך נשאלה השאלה קמיה רבינו: "הלמאי יצא מגדרו עד כדי כך? הלא יש גדולי תורה שסבורים כי אין בזה דין מחאה על פי ההלכה".

נענה רבינו ואמר: "אכן אין כאן דין של מחאה, ואם הייתי מתייחס לזה כך לא הייתי יוצא למחות, אולם קיים כאן דבר שונה, יש כאן עקירת "כבוד השבת", ועל כבוד השבת צריך להילחם בכל הכוחות".

(מתוך גדולה שימושה)

המהרי"ט במסכת קידושין, מאריך לפרט בדיני הקניינים. לאחר מכן הוא מוסיף עוד כמה מילים: "ובהאי שמעתא דצבורים היו לי דברים, ושכחתים".

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, חתנו של מדרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל, מספר: שאלתי את פי רבינו, מדוע היה נצרך המהרי"ט לציין זאת, שהיו לו עוד עניינים לפרט ושכחם. מה יש בכך נפקא מינה בעבור הלומדים?

השיב לי רבינו: "המהרי"ט כתב את הדברים כדי שיתפללו עליו... הוא חש בערכו העצום, שלא יסולא בפז, של כל חידוש שנשכח ממנו, וכאשר הפיץ בזמנו את ספרו ברבים, רצה לנצל את ההזדמנות כדי לבקש מהקונים את הספר שיתפללו עליו, שיחזור לזכור את החידושים, וכמו שמובא בגמרא (שבת ס"ז ע"א), באילן המשיר פירות, יבצענו בצבע אדום, כדי שיראוהו רבים ויבקשו עליו רחמים.

כך הוא גם בענייננו. המהרי"ט כתב את המשפט הנ"ל כדי שיבקשו עליו רחמים ויתפללו להקב"ה שישב לו אבידתו".

האבידה הגדולה

ממשיך חתן רבינו, הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ומספר: באחת הפעמים שהזדמנתי לבית מורי חמי, ראיתי מסתובב אנה ואנה, כשפניו אדומות והיה נראה עליו, כמי שאבדה לו מזוודה המכילה שטרות בעלות ערך של מיליון דולר לפחות. ריכוזו התגבר, והוא ניסה בכל כוחו להיזכר. מאמצי חיפוש האבידה היו מופלאים.

תהיתי לפשר האבידה...

עד שנודע לי, שמו"ח מנסה להיזכר בסימן מסויים מתוך שו"ת מהרשד"ם!

הלא כל התורה פרושה לפניו כשמלה, והוא מסוגל לצטט את ספרי רבותינו הראשונים

והאחרונים כלשונם. כל שאלה שנשאלת לפניו, נענית כהרף עין כשכל דברי הגמרא, הראשונים והאחרונים ניצבים לנגד עיניו כאילו למד את דבריהם זה עתה. מה ממנו יהלוך, אם סימן אחד בשו"ת מהרשד"ם יעלם לרגע מזיכרונו? מדוע מאדימות פניו כל כך?

מדרן הגרי"ש אלישיב זיע"א

ובמשה עבדו

כמה בני ישיבות באו לקראת תחילת ה'זמן' אל מדרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ובקשו ממנו שיאמר להם דברי חיזוק. הרים מו"ח את עיניו מן הגמרא, ואמר להם דבר אחד: לבד מכל מעלותיו הנוראות, היה משה רבנו גם כשרוני מאוד... שכן הוא למד את כל התורה כולה בארבעים יום. אבל כאשר התורה משבחת אותו, היא אינה מציינת את העובדה הזו, שהיה כשרוני... מה כן כתוב על משה רבנו? "והאיש משה ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה" (במדבר יב, ג) ללמדנו, שהצלחה בתורה אינה נמדדת על פי כשרונות, אלא אך ורק על פי מדותיו הטובות של האדם. ואידך, זיל גמור.

(מתוך הגדה של פסח חשוקי חמד
הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א)

אבא אף אומר, שאת מסכת בבא בתרא הוא זוכר פחות מיתר המסכתות מאחר שלמד אותה אחרונה, ולפיכך היא פחות 'גירסא דינקותא' בעבורו

ומדוע לא התיר החזו"א למרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א לעבור לישיבת פונוביז

שידע לעשות הכל כמו ידיו, טרח ליצור מקום לספרים: הוא נטל ארגז תפוזים עשוי עץ, הוסיף מדף באמצעו, צבע – והנה היה לאבא ארון מושלם. במשך השנים הוסיף ארגז על ארגז, וכולם התמלאו בספרים. בישיבת לומז'ה

סבא מרן הסטייפלר קיים באבא 'ושננתם לבניך' והרבה ללמוד עמו עוד מילדותו. היו זמנים שבהם היו יושבים ולומדים כשהחזון איש יושב לידם ומעיר את הערותיו. אבא סיפר כי הם למדו במשך השנים את רוב מסכתות הש"ס, גם את הקשות שבהן, כגון מסכת עירובין, מסכת חולין ועוד. אבא אף אומר, שאת מסכת בבא

בתרא הוא זוכר פחות מיתר המסכתות מאחר שלמד אותה אחרונה, ולפיכך היא פחות 'גירסא דינקותא' בעבורו.

אבא, שראה את סבא מוציא לאור את ספריו בזה אחר זה, השתוקק ללכת בדרכיו, וכבר משחר ילדותו התעסק בכתיבת מחברות וספרים. אבא סיפר כי לאחד מ'ספריו' הראשונים, שבו העתיק למחברת את שמות התנאים והאמוראים המוזכרים בגמרא ואף ציין את מספר הפעמים שבהם מוזכרים, קרא 'קדש הקדשים'.

"קדש הקדשים"? שאל אותו החזון איש.

אבא שהבין כי השם אינו מוצא חן בעיני החזון איש, מחק את קצה אותיות ה-ד', וכך שינה את שם 'הספר' ל'קדש הקדשים'...

בהזדמנות אחרת, כשהחל אבא 'לחבר ספר' בשם 'שיח השדה' (כשמו של ספר שאכן הוציא בהמשך), הגיב החזון איש בחיוך בהמשכו שת הפסוק: 'טרם יצמח'... שמחת בר-מצוה בהיכל הישיבה

אבא למד בילדותו בתלמוד תורה 'רבי עקיבא' (לימים תלמוד תורה 'מרז'ז), שהיה אז התלמוד תורה החרדי היחיד בבני ברק, אצל המלמד הרב זלמן קוריץ והמשיך בישיבה הקטנה 'תפארת ציון'. יהודי שלמד עמו זוכר כיצד בהפסקות היה 'משחק' במשחקים מקוריים: לספור כמה פעמים בש"ס מוזכרים שמות התנאים והאמוראים... בהגיע אבא לגיל מצוות נערכה 'סעודת' הבר – מצוה בהיכלה של ישיבת 'בית יוסף'. ודאי סבורים אתם שפינו את הספסלים והסטנדרים וערכו שולחנות כיד המלך, אך לא כן – כל כולו של האירוע לא היה אלא שולחן צדדי שעליו הונחו מזונות ויין לפני המשתתפים. בו בזמן נמשך 'הסדר' בהיכל הישיבה כרגיל...

מאחר שלא נשלחו הזמנות, לא היו המשתתפים רבים בכמות, אבל היו גדולים באיכות. היו שם החזון איש, רבי מאיר קרליץ, הרב מפוניבז, שבאותם ימים עלה מליטא, ועוד. סך הכל קיבל אבא חמישה עשר ספרים, מה שמלמד על מספר המשתתפים... היו שם סידור, חומש, שני סטים של משניות, עוד ספרי קודש בודדים וגם מילון אנגלי שנתן שכן, ואבא מיהר לזרוק... סבא,

אחר הישיבה הקטנה עלה אבא לישיבה הגדולה 'בית יוסף' כיון שלמדו בה מסכת 'יבמות', וסבא, שהיה ראש הישיבה, רצה ללמדו את המסכת. כאשר סיימו עבר לישיבת 'לומז'ה' שבפתח תקווה. בלומז'ה למדו באותה עת בחורים רבים שנעשו לראשי ישיבות, ביניהם: הגאון רבי מרדכי מן, הגאון רבי שמואל רוזובסקי ואחיו הגאון רבי יוסף ועוד. אבא למד בלומז'ה כשבע שנים. במהלך שנים אלו נפתחה בבני ברק ישיבת פוניבז', וקבוצה גדולה מבחורי לומז'ה עברו ללמוד בה. הרב מפוניבז'

מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א

רצה שגם אבא יעבור לישיבתו, אולם החזון איש הורה לו להשאר בלומז'ה, בנמקו: אין מן הראוי לרוקן את ישיבת לומז'ה מלומדיה! בחלק מהתקופה שבה למד אבא בלומז'ה כיהן שם הרב שך כמגיד שיעור, ועל כן אבא רואה את עצמו כתלמידו. בפורים שלחו אבא וחברו הבחור בעריל וינטרויב 'משלוח מנות' לרב שך, שכלל רשימת קושיות על רוב מסכתות הש"ס – קושיה לכל מסכת. הרב שך התפעל מאד ממשלוח מנות מקורי זה ושמר את דף הקושיות בין גנזיו.

המשגיח בישיבה באותה עת היה הגאון רבי אליהו דושניצר, שלדברי אבא, החזון איש העיד עליו כי הוא מל"ו צדיקים נסתרים שבדור. הוא היה מעשרת תלמידי החפץ חיים שעסקו בהוצאת הדיבוק המפורסם (בצעירותו היה רגיל לטטוח את שאלותיו בפני החפץ חיים, ובערוב ימיו היה משגר את שאלותיו לחזון איש דרך אבא. מתוך הרגל היה פונה לאבא: 'תשאל את החפץ חיים מה הדין לגבי...') אבא מספר עליו סיפורי נפלאות ממש, ואף טרח והוציא לאור יחד עם רבי שלום שבדרון ספר מחידושי תורתו בשם 'נחלת אליהו'.

סבתא היתה נותנת לאבא דמי כיס כדי שיקנה לו אוכל כדי שביעה, מה שלא היה בר – השגה במטבח הישיבה, אבל אבא רכש בכסף ספרים. כשנישאו אבא ואמא, כבר היתה לאבא ספריה שלמה... (ר. צביון מתוך הספר 'בית אמי')

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרך לעלות מעלה מעלה. צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

1-800-20-18-18

הישיבה

מדוע סרב רבי חיים בריסקער לעזור ליהודי לשאת את מזוודתו?

ומדוע פתח רבי אברהם גניחובסקי את הדלת להכרותא עם בגדי שינה?

הרב ישראל ליוש

ענה לו רבי חיים, ותיכף נטל את מזוודתו מידו ונשא אותה, לאחר כמה דקות ביקש רבי חיים מהאיש שכעת ישא את המזוודה הכבדה, אך האיש ענה לרבי חיים "הרי כבר אמרתי לך שאני עייף מהדרך ואין לי כח, הואיל נא בטובך להמשיך לשאת את המזוודה". ורבי חיים בענוותנותו המשיך במשא הכבד, כך המשיכו בדרכם עד שהגיעו מעט לפני הכתובת של האכסניה, אז אמר רבי חיים לאורח: "הנה בעוד כמה מטרים תגיע אל המקום אשר חפצת, עד כאן, יותר אינני מלווה אותך ולא נוטל את חפצך", לא עזרו לאיש כל הפצרותיו כי ימשיך רבי חיים לישא את מטלטליו, רבי חיים בשלו, "עד כאן ולא יותר".

למחרת היום לקח המארח בעל האכסניה את האורח לבקר את רב העיר, הלא הוא רבי חיים מברסק - מי שליווה את האורח ואף נשא את מזוודתו, והנה כאשר הגיעו אל ביתו, חשכו עיני האורח, הוא נדהם לגלות כי האיש שכ"כ הטריח לשאת את חפציו, הוא לא אחר מאשר גדול הדור רבי חיים מברסק, הוא לא ידע את נפשו מרוב בושה ומיד ניגש להתנצל בפני רבי חיים על קורות יום האתמול, רבי חיים בטוב לבו מחל לו בלב שלם, והרגיע אותו על שזיכהו במצווה.

אחר ההתנצלות פנה האורח אל רבי חיים: "תורה היא וללמוד אני צריך, ילמדני רבנו, מדוע לא יכול היה לעזור לי בצורה מושלמת וליטול את המזוודה עד הכתובת אליה ביקשתי להגיע?", ענה לו רבי חיים: "חששתי שמא בעל הבית יראה שהטרחת אותי לסחוב את המזוודה, והוא בודאי יגער בך על שהעזת להטריח את הרב, לכן העדפתי שתקפיד עלי ותגער בי על שאינני עושה את המצווה בשלמות, ובלבד שלא תתבייש מהמארח שלך!".

שבת אחר הצהריים, חברותא צעיר עומד בפתח ביתו של הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל. בטעות לחץ הוא על הפעמון במקום לנקוש בידיו על הדלת. הבחור מיד הרגיש בטעות ונחרד "אוי ויי, שבת היום, מה עשיתי" וכמובן הפסיק לצלצל והמשיך בנקישה על הדלת.

רבי אברהם לא פתח, עברו כמה דקות, והנה הוא שומע שרבי אברהם קורא מתוך ביתו: "רגע רגע, כבר פותחים!!", ואז פתח רבי אברהם חריץ קטן בלבד, ובהצצה קלה כשהוא לבוש בבגדי שינה, שאל את הבחור כמתנצל "האם אתה דופק כבר הרבה זמן? מיד אני פותח!".

רבי אברהם שב פנימה וכעבור דקה או שתיים חזר כשהוא לבוש בבגדי שבת ופתח את הדלת לרווחה, ורבי אברהם והחברותא ישבו ללמוד כאוות נפשם הטהורה.

הבחור שהכיר את סדר יומו של רבי אברהם, ידע שאינו נוהג לישון בשעות אלו, וכמובן שלא בבגדי שינה, והבין מיד את פשר התנהגותו של רבי אברהם, הוא לא רצה שיתבייש בטעות של צלצול הפעמון, ולכן העלה בלבו הרגיש רעיון כיצד ישמור על כבודו של הבחור, ובכך נתן לו הרגשה שכלל לא שמע את הצלצול.

זה עתה עברנו את חג השבועות ופרשות הנשיאים, בפרשה זו מתוארים כל קרבנות הנשיאים אחד לאחד. וכבר עמד על כך הרמב"ן, מדוע צריכה התורה לפרט בכל נשיא ונשיא מה הכיל קרבנו, והרי קרבנות כולם היו שווים, ודי בכך אם היתה כותבת התורה את קרבנו של הראשון 'נחשון בן עמינדב', ותסיים 'וכן הקריבו הנשיאים איש איש ביומו'.

אלא כותב ע"כ הרמב"ן וז"ל: והנכון בטעם הכתוב, כי הקב"ה חולק כבוד ליראיו כמו שאמר 'כי מכבדי אכבד', והנה הנשיאים כולם ביום אחד הביאו הקרבן הזה שהסכימו עליו יחד, ואי אפשר שלא יהיה אחד קודם לחברו, אבל רצה להזכיר בשמם ובפרט קרבניהם ולהזכיר יומו של כל אחד, לא שיזכיר ויכבד הראשון 'זה קרבן נחשון בן עמינדב', ויאמר וכן הקריבו הנשיאים איש איש יומו, כי יהיה זה קיצור בכבוד האחרים, עכ"ל.

מלמדת אותנו התורה פרק מוסר השכל בזהירות בכבוד הזולת בדקות שבדקות, עד כדי כך שאפילו הנשיאים ברום דרגתם, שלכאורה מה להם

ולכבוד הזה ששמם יוזכר עם פירוט קרבנם, מ"מ אנו מצד עצמנו צריכים להיזהר בכבוד של כל אחד ואחד, ואפילו ברמה הקלה ביותר. כמה מתאים לקרוא פרשה זו סמוך כ"כ לחג השבועות, כי הרי נאמר 'דרך ארץ קדמה לתורה', א"כ בשבת שקדמה למתן תורה נלמד ביתר שאת פרק חשוב בהלכות דרך ארץ - זהירות בכבוד הזולת.

מִן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל רגיל היה לספר לתלמידיו, כדי לחזקם בענין הכבוד לזולת, את הסיפור הבא: רגיל היה רבי חיים מברסק זצ"ל לצאת מביתו תוך כדי לימודו, כדי לשאוף מעט אויר צח, ובכך תברר לו הסוגיא היטב. ביציאות אלו לא היה לובש את הכובע והחליפה, אלא היה יוצא מביתו תוך כדי לימודו, בצורה בה היה לומד - ללא כובע וחליפה. פעם אחת עבר רבי חיים בטוילו ליד תחנת הרכבת, באותה עת ירד מן הרכבת אדם שלא הכיר את רבי חיים, ופנה אליו כדי לברר כתובת מסוימת, שהיא האכסניה אליה היה צריך האורח להגיע. רבי חיים הסביר לו כיצד עליו ללכת כדי להגיע אל הכתובת, אך הנוסע לא הבין את הסברו. משראה רבי חיים שאינו מבין, ליווה אותו אל הכתובת המיועדת.

בדרך פנה האורח אל רבי חיים בבקשה: "עייף אנוכי מהדרך הארוכה, התוכל בבקשה לעזור לי ולשאת את מזוודתי?" "בוודאי"

איך חישב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שעושרו גדול משל המיליארדר רוקפלר?

ובמה הצליח המגיד מקלם לסקוּט דמעות מיושבי עיר הנופש ריגה?

הרב בנימין גולד

בראותו כי כן, עלה המגיד על הבימה פתח ואמר:

רבותי, אספר לכם מעשה שהיה פעם אחת בימות הקיץ, שבתתי כאן בעיר ריגה, ובמהלך השבת נכנסתי לאחד הבתים בכדי לפגוש את בעליו, אולם אמרו לי כי אין האיש בביתו היכן הוא? שאלתי, ונענית, כי הוא יצא לשבות בעירה 'דובלין', אך הנה פתאום הגיע לאזני קול בכי תמרורים מאחד החדרים, הלכתי לכיון החדר והוא שממנו נשמע הבכי, אבל החדר ריק אין בו איש, ואני שומע את כל הבכי יוצא מתוך הארון, בחשש פתחתי את הארון לראות מי הוא הבוכה בכי תמרורים זה? וגיליתי את הטלית של אותו איש, והיא אשר גועה בבכי, 'טלית טלית' שאלתי אותה, מה לך כי בוכה את? והטלית נענתה ואמרה, 'איך לא אבכה הלא בעל הבית לקח עמו כל כסף וזהב וחמודות שיש לו ורק אותי השאיר פה לבדי... ניחמתי אני את הטלית ואמרתי לה: 'טלית טלית מנעי קולך מבכי, יום יבוא ובעל הבית יצא לדרך רחוקה מזו, או אז יניח הוא כל כסף וזהב וחמודות שיש לו, ורק אותך לבדך יקח עמו'...

אין צורך לומר כי דרשתו הקצרה אך העוצמתית של המגיד, פעלה את פעולתה וסחטה דמעות רבות של התעוררות מעיניהם של תושבי ריגה (מחנך לדורות 'ח"א עמ' סב).

כשחזר רבה של ירושלים הגאון רבי בצלאל זולטי זצוק"ל מנסיעתו הראשונה לאמריקה, התבטא ואמר: צרם לי מאד שאנשים שם אומרים 'איש זה שווה מליון דולר ואיש זה שוה עשר מליון דולר' וכי אפשר להעריך שוויו של איש יהודי, הרי השווי הממוני לא נשאר איתו לנצח, ורק שוויו הערכי של ערכיו הרוחניים, והוסיף חידוד על לשון הפסוק בתהילים "כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו", שמשמע שאדם לא יקח אל קברו 'הכל' אבל קצת כן, ומה זה הקצת שכן יקח לקברו? אלא שאנשים רגילים להגזים בערך ממונם של העשירים, וכך דרך העולם לומר על אדם השוה מיליון דולר ששוה שני מיליון דולר, ועל אדם השווה שני מיליון דולר יקח לקברו את מה שהגזימו עליו, וזה הקצת שיקח, אבל לא את הכל כי את הממון האמיתי ישאיר כאן.

זה עתה עברנו את חג מתן תורה בו כל יהודי כמה וחושק לקבל על עצמו עוד קצת בלימוד התורה לעמול יותר על רכושו הרוחני עלי אדמות, מן הראוי להביא דברי מרנא החפץ חיים זיע"א שלמד מפסוק זה יסוד גדול לחייו של כל איש יהודי - התורה הקדושה רומזת לנו בפסוק זה "ואיש את קודשיו לו יהיה", שרכושו האמיתי והנחצי של האדם, אלו רק פירות עמלו הרוחני "ואיש את קודשיו לו יהיה" רק עניני הקדושה התורה המצוות והמעשים טובים שאדם עושה בחיותו עלי אדמות, רק הם ישארו איתו ושללו לנצח! הם אלו שילוו אותו בחייו ובמותו, כל שאר קניניו הגשמיים שרוכש כאן בעולם הזה בעמל ויזע רב, אולי יהיה לו מהם הנאה זמנית וחולפת כאן בעולם הזה ותו לא!

יסוד זה אמר החפץ חיים, צריך אדם לזכור כל ימיו, ורק כך יוכל לחיות חיים מאושרים ומעונגים לדעת כי תאוות הממון אין בה כדי להחיותו זמן רב, ורק מה שירכוש בעמל הרוחני הוא יעמוד לו לעולמי עד!

אמרה נפלאה אומרים בשם מרנא החפץ חיים, שהיה אומר שאנשים רגילים לומר כי 'כל הטפשים הם חכמים לעצמם' ואני אומר להיפך 'כל החכמים הם טפשים לעצמם', כי האדם עמל ויגע כל ימי חייו לאסוף הון וממון ולבנות בתים ורכוש רב, ומשקיע בזה את כל זמנו ומרצו, אבל כל זה לא לעצמו אלא לאחרים כמו שכתבו "ועזבו לאחרים חילם" (תהלים מט, יא) "כי לא במותו יקח הכל" (שם יח), אבל לדאוג לעצמו אין לו שכל, כי הרי אין מליון לאדם לא כסף ולא זהב אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד. בספר אהל משה מביא מבנו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל מה ששמע מאביו שאמר לו כמה פעמים: אני עשיר יותר גדול מרוקפלר, כי אני עובד במטרה להרוויח ממון ובה לשים לחם על שולחני וקורת גג לראשי, אבל המיליארדר רוקפלר עובד לחינם, שהרי כל מה שמרויח לא ינה ממנו אפילו בעוד אלף שנים, כי יש לו כל כך הרבה כסף עד סוף הדורות!!

הרווח היחיד שאין לו סוף הוא רק הרכוש הרוחני ממנו ינהה האדם לדורי דורות!!!

המגיד מקלם הגאון הצדיק רבי משה יצחק דרשן זצוק"ל, היה ידוע בכל ליטא בדרשותיו המעוררות לבבות לעבודת ה'. פעם אחת כאשר הגיע לעיר הנופש 'ריגה' בה היו מתכנסים רבים מבעלי הממון בימי החופשה, נכנס לבית הכנסת להתפלל, והבחין כי רבים מן המתפללים אינם מתעטפים בטלית בעת תפלתם, וזאת מאחר שהתרשלו להביא עמם את טליתם אל עיר הנופש.

שיחת חיים

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388

בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב

הישיבה
המוקד לבני דיישיבות מיסודו של אבדן יאחינו

מיד לאחר סיום התפילה, מיהר הבחור לחדר הפנימי, בו קיבל הרב את אורחיו, והשתחל בזריזות חתולית אל מתחת למיטה, כשהוא ממתין במתח לבאות...

על מנהגו של רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, לשמוע סיפורים על מרנא החפץ חיים זצ"ל, זקן הדור, כשהיה פוגש את תלמידיו ישיבת ראדין

הרב ישראל מאיר שושן

שואל הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל, ראש ישיבת פוניבז': מדוע היה צורך לקבל את התורה ברעש ובאש, ולכפות עליהם הר כגיגית? שמה עדיף היה לתת אותה בנחת, ולהסתמך על קבלתם את התורה מרצון?

אלא, מוכח מכאן, עונה רבי שמואל, שתורה ומצוות בלי אש – זה לא תורה. אופן קיום התורה והמצוות, כמו שבת, תפילין ותפילה חייבים להיות רק מתוך התלהבות (וביידיש – ברען)! ללא החום היהודי הלוהט – זו לא אותה תורה.

החפץ חיים היה אומר על כך, שאת התורה צריך ללמוד עם כל האכפתיות, עם כל החום, עם כל הלב!! חלילה לא לקיים אותה כמצות אנשים מלומדה.

מספר רבי שלום שבדרון זצ"ל על רבי לייב גרוסנס, גאב"ד לונדון, שהיה תלמידם של החפץ חיים בראדין, ושל רבי ברוך בער ליבוביץ מקמניץ. ערב אחד, בהיות רבי לייב בחור צעיר בישיבת קמניץ, הגיע אורח לישיבה, יהודי הדור פנים בעל זקן לבן. היה זה רבי שלום אישישוקר, שהיה מגדולי תלמידיו של החפץ חיים. רבי שלום שהזדמן לאזור, נכנס להתפלל מעריב בהיכל הישיבה.

מרנא החפץ חיים זצ"ל

מנהג היה לו לרבי ברוך בער ליבוביץ, ראש הישיבה, שכאשר היה פוגש בתלמיד מיישיבת ראדין היה מבקש לשמוע ממנו סיפור על מרנא החפץ חיים, זקן הדור.

ידע רבי לייב, שודאי יזמין ראש הישיבה את רבי שלום לאחר ערבית לארוחת ערב, ויבקש לשמוע ממנו סיפורים על הכהן הגדול מראדין. הבחור לייב, השתוקק לשמוע את שיחת הזקנים, שתורה היא ולימוד היא צריכה, אך ידע גם ידע, שלמרות שבת ראש הישיבה פתוח לבחורים בכל שעות היממה, בכל אופן, כאשר מגיע אורח חשוב לשוחח עם הרב, נועלת הרבנית את הדלת ולא מניחה לאף בחור להכנס פנימה.

מה עשה הבחור הצעיר? מיד לאחר סיום התפילה, מיהר ואץ לביתו של הרב, בסלון ישוב כ- 15 בחורי חמד והתפלפלו בריחא דאורייתא, בגמרות פתוחות. הוא מיהר בחפזו לחדר הפנימי, בו קיבל הרב את אורחיו, והשתחל בזריזות חתולית מתחת למיטה, כשהוא ממתין במתח לבאות.

כעבור עשר דקות, שמע הבחור את שני הרבנים הזקנים צועדים לכיוון החדר. הבחורים שלמדו בסלון, מיהרו לפנות את הבית, והדלת נסגרה מאחוריהם. פחד מילא את ליבו של רבי לייב, הנה, הנה תיכף ימצאוהו שוכב מתחת למיטה, ויגרשוהו בבושת פנים. אך

מאום לא קרה, אף אחד לא שת ליבו לאורח הלא קרוא, והשיחה קלחה לה בין שני הגדולים.

"נו, ר' שלום", פונה אליו ר' ברוך בער בנעימות, "א מעשה פון החפץ חיים..."

"הייתי נער בן 15, כשלמדתי בראדין אצל החפץ חיים", מספר רב שלום אישישוקר. "החפץ חיים עוד היה צעיר, והיה לו מנהג לאסוף את הבחורים בכל יום שישי ולעשות הכנה לשבת. מה היתה ההכנה? הם סיפרו סיפורי צדיקים. זוכר אני היטב, סיפור אחד שסיפר לנו ראש הישיבה. רבו של החפץ חיים היה השרף רבי נחומקיה מהורודנא הקדוש הנורא. תלמידו הענק כתב עליו פעם: "כשאני רוצה להתחזק ביראת שמים, מוציא אני מן המגירה את התמונה של דמות דיוקנו של ר' נחומקיה, ואז מתעורר אני ליראת שמים".

סיפר החפץ חיים לבחורים: "כשהייתי נער בישיבה קטנה, אצל ר' נחומקיה, גילינו שהרבי נעלם מידי לילה בחצות. לא ידענו לאן הוא הולך. לילה אחד החלטתי לעקוב אחריו, ולגלות מעט מסודותיו בקודש. ראיתי אותו הולך בסמטאות עד שהגיע לבית הכנסת של החייטים, שנקרא 'שניידר שול'. הרביה הקדוש פתח את הדלת בית הכנסת, ונעל את עצמו בתוכו.

למחרת, הלכתי להתפלל ערבית בבית הכנסת של החייטים. לאחר התפילה, עליתי לעזרת הנשים, נשכבתי מתחת לאחד הספסלים והמתנתתי. לאחר שעזבו אחרוני המתפללים, כיבה הגבאי את כל הנרות, נעל את הדלת, ואני נותרתי לבדי בבית הכנסת כששיני נוקשות מאימה. מעט אחר חצות, נשמע קול רשרוש המפתחות, והרבי הקדוש פסע פנימה. ממקום עומדי בפנינת עזרת הנשים, ראיתי אותו פונה לעבר הבימה, פותח ספר, ושוקע בלימוד.

לפתע ראיתי אש! אש בוערת! מקיפה את ר' נחומקיה השקוע בספר ואת הבימה. עמדתי רועד כולי, בהביטי במחזה הנורא, כמוהו לא ראיתי מעולם, ולא יכולתי להוציא הגה מפי.

שעה שלמה נמשך המחזה המופלא, עד שסגר ר' נחומקיה את ספרו, ולאט לאט הלכה האש ודעכה. הרבי החזיר את הספר לארגז הספרים ויצא בלאט, ואילו אני נותרתי נעול בבית הכנסת כשכולי נפעם ממראה עיני. לפנות בוקר שב הגבאי, הדליק את האח, חימם את המים, ואילו אני חמקתי ומיהרתי חזרה אל הישיבה".

כך סיפר החפץ חיים לתלמידיו על רבו הגדול, שכאשר למד, היו אצלו הדברים שמחים כנתינתם בסיני, ואף האש ירדה ממרומים כבמעמד הר סיני".

ר' ברוך בער שמע את הסיפור ופניו אורו. "אמור לי", פנה לר' שלום, "על מי היה הסיפור הגדול שסיפרת?"

"מה השאלה?" תמה ר' שלום, "על רבי נחומקיה מהורודנא, האם כבודו לא שמע את דבריי?"

"סיפור אחר אני שומע ממך", ענה ר' ברוך בער, "העובדה שהאש ירדה מן השמים, והקיפה את השרף המקובל האלוקי, רבינו נחומקיה המשך בעמוד הבא <<<

אבל ישנו סוג רשע מתוחכם יותר, זהו הרשע המיוחד לאנשי סדום. בעיר סדום אנשים לא היו סתם גוזלים זה מזה, הם עשו זאת על פי החוק.

משולחנו של עורך העלון

המשנה בפרק החמישי של מסכת אבות, מלמדת אותנו את אחד הכללים החשובים ביותר ביסוד הדת היהודית:

”אֲרַבֵּעַ מִדּוֹת בְּאָדָם. הָאוֹמֵר שְׁלִי וְשִׁלְךָ שְׁלֶךְ, זוּ מִדָּה בִּינוּנִית. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זוּ מִדַּת סְדוֹם. שְׁלִי וְשִׁלְךָ וְשִׁלְךָ וְשִׁלִּי, עִם הָאֲרֶבֶץ. שְׁלִי וְשִׁלְךָ וְשִׁלְךָ וְשִׁלִּי, חֲסִיד. שְׁלִי וְשִׁלְךָ שְׁלִי, רָשָׁע”.

לכאורה יש להקשות שתי קושיות מרכזיות בעת שאנחנו מעיינים במשנה זו: קודם כל כיצד קרה הדבר שנחלקו חכמים לגבי האומר ”שלי שלי ושלך שלך”, בכזה הפרש גדול עד שאמרו שזו מדה בינונית, והחולקים עליהם אמרו שזו מידת סדום? וכי אנשי סדום אנשים בינוניים היו? והרי הם היו סמל לרשע טהור ומזוקק שאין בו שמץ של טוב לב וחמלה על בני האדם...

השאלה השניה שעלינו לשאול היא לפי אותם ”יש אומרים”, מה היא הכפילות בין האומר שלי שלי ושלך שלך שזו היא מדת סדום, ואילו האומר שלי שלי ושלך שלי, נקרא רשע. וכי יש הבדל בין הרשע לבין מי שמחזיק במידת סדום?

ייתכן שנוכל לענות על שאלות אלו בתשובה אחת: ישנו אדם שהוא רשע בעיני אחרים וגם בעיני עצמו. הוא אינו מנסה להצדיק את עצמו או להיאחז בעקרונות כאלו ואחרים. הוא מכיר את עצמו ומרשה לעצמו לגזול ולחמוס את רכושם של אחרים. ”שלי שלי ושלך שלי”. זהו הרשע הפשוט והמוכר לכולם, כולל לו עצמו.

אבל ישנו סוג רשע מתוחכם יותר, זהו הרשע המיוחד לאנשי סדום. בעיר סדום אנשים לא היו סתם גוזלים זה מזה, הם עשו זאת על פי החוק. כמובן שהחוק עצמו נכתב על ידם מתוך רוע אמיתי, אבל הם נהגו להצדיק את עצמם ואף הקימו בתי משפט שבהם הצדיקו את עצמם. כשהם קיצצו את ידיו ורגליו של האורח אותו השכיבו קודם לכן לישון במיטה קצרה, הם הסבירו כי הם עושים זאת מטוב לב, כדי שהוא יתאים לגודל של המיטה. כשהם גבו תשלום מאדם אותו פצעו עד זוב דם, המענה בפייהם היה ברור:

<<< המשך מעמוד קודם

מגיע להם תשלום על שהעניקו לו שירות רפואי והקיזו מדמו. אדם האומר ”שלי שלי ושלך שלך”, הוא לכאורה מחזיק במדה בינונית. הוא אינו מנסה להיות צדיק גדול, וגם לא מחפש להיות רשע. אבל לפעמים, כשאדם דבק ברכוש שלו בצורה כזאת שהוא לא מוכן להשאיל אותו או להעניק מכספו לחבר במצוקה, יש בכך רוע גדול מאוד. וההצדקה ש”שלי שלי ושלך שלך” – או במילים אחרות: ”אני לא מבקש ממך טובות ואתה אל תבקש ממני טובות”, אינה טובה יותר מההצדקה שמצאו אנשי סדום למעשים שלהם. במידת מה הוא גרוע אף מזה האומר ”שלי שלי ושלך שלי”, שמודע לגזול ולחמוס שבידו ואינו מנסה להיתלות בעקרונות או ב”פרנציפים” שיעזרו לו להרגיש צודק ואפילו צדיק.

הדברים אמורים לא רק כלפי התנהגות בענייני ממונות, אלא בכל תחום בחיים לצד בני אדם נוספים. לפעמים מדובר בעקשנות יתירה על השארת המזגן דלוק או כבוי, לפעמים מדובר בחוסר רצון להחליף מיטה בפנימיה עם חבר במצוקה למרות שאין לך סיבה מיוחדת להתנגד לכך ועוד ועוד.

אין זה אומר שכל בחור מחויב לוותר על הנוחיות שלו ועל טובתו לטובת הזולת. כמובן שמדובר במידה משובחת, ”האומר שלי שלך ושלך שלך – חסיד”. אבל זו אינה חובתו של הבחור הממוצע. החובה שלנו היא לפתוח את הלב, ולהשתדל לעזור לאחרים במידת האפשר, לפעמים זה מגיע בקלות וללא כל קושי, ורק מדת סדום שמקננת אי שם במעמקי הלב עלולה לגרום לנו להימנע מהגשת עזרה במקרים כאלו.

ויש כאן עוד לימוד גדול וחשוב, מי שמחליט להסתפק בבינוניות, מי שחי טוב עם היותו בינוני ואינו שואף להיות בגדר של חסיד – ”יש אומרים זו מדת סדום”.

יהי רצון שנזכה כולנו להתחסד עם הזולת ולהתחסד עם הבורא ב”ה, ולעשות רצונו בלבב שלם

העיגול והתחיל לדבר עם הקב”ה, כדבר בן אל אביו: ריבונו של עולם, אני מבטיח לך, לא אצא מפה כל עוד לא תתמלא בקשתי!” והוא פרץ בבכי כשדמעות רותחות זולגות מעיניו.

לאחר כמה דקות, השתנה סבר פניו. הוא פצח בריקוד של שמחה ושב אל העיירה. אם הרב”ה יצא מן העיגול, אות וסימן הוא כי נתמלאה בקשתו...” סיים התלמיד.

הבחורים חייבו והחפץ חיים חיך אף הוא. לא הודה אך גם לא הכחיש. שתיקה כהודאה.

הבה נתחזק, לגשת לכל מצוה וברכה בהרגשת זכות. זכינו לברך ברכה. מוטב לנו לעבור ייסורים, לעבור את כל החיים בעולם הזה, בשביל לזכות לקיים מצוה ולו פעם אחת בחיים. על אחת כמה וכמה, משניתנה לנו הזכות העצומה הזו בכל תפילת שמונה עשרה, בכל ברכת המזון, כמה עלינו לברך בשמחה, עם כל הלב, בלהט של אש...

”ואתם הדבקים בה’ אלוקים חיים כולכם היום!”

מהורודנא, זו בכלל לא שאלה, מילתא דפשיטא... אך נדהם אני מרבינו בעל החפץ חיים, נער צעיר לימים שראה במו עיניו הרכות את אש התורה. על כך אני מתפלל. אות וסימן הוא, כי כבר מגיל רך שמר על עיניו, על דיבורו ועל מחשבתו, כי תורה שהיא אש, היורדת מן השמים – לא כל אחד זוכה לראות...”

במעמד הר סיני התעלו עמי” לדורות כה גבוהות, שזכו לראות את האש השמימית הזו יורדת מן השמים, וקיבלו את התורה במכוות אש. עד היום נותרה לנו התורה חמה כאש יוקדת, ועלינו לקיימה במסירות ועם כל הלהט.

המשיר ר’ שלום שבדרון לספר, על הלהט דקדושה של מרנא החפץ חיים: באותו ערב שבת, בו ישבו הבחורים עם רבם החפץ חיים, סח אחד התלמידים ”שמענו שרבינו עקב אחר הרב”ה שלו, אף אני עקבתי יום אחד אחרי ראש הישיבה, וראיתי יוצא מן העיירה ומקל בידו. מיהרתי בעקבותיו, וצפיתי בו מרחוק.

הרב”ה נעמד במגרש שמם, וסימן במקלו עיגול בחול, נכנס לתוך

העקיצות הקטנות הפכו למעשי השפלה תמידיים. הוא העליל עליו עלילות, סכסך בכוונה בינו ובין חבריו, חיפש ומצא הזדמנויות רבות כדי ללעוג לו ובמיוחד שם אותו ללעג וקלס בגלל משקלו העודף

סיפור מחיי הישיבה // יעקב א. לוסינגמן

היה שבוע קסום. הוא נהנה מהקפיצה ברמת הלימודים, והמעבר מהישיבה הקטנה הסמוכה לביתו, לישיבה גדולה עם מאות בחורים בעיר אחרת. הוא הרגיש חלק ממשהו גדול, הבין שעליו להתאמץ כדי לקנות לעצמו מקום של כבוד בחברה, הן כבחור חברותי שתמיד כיף לשוחח אתו, והן כבחור ששמו הולך לפניו בתחום הלימודי. נראה היה לו שהוא מתקדם בכיוון החיובי. כבר בימים הראשונים הוא תפס קשר חזק עם כמה בחורים מהשיעור שלו, וגם עם המגיד שיעור שנהנה לשמוע את השאלות שלו ולכוון אותו לראשונים ולאחרונים העוסקים בנושאים שבהם העמיק לחקור.

אבל הכל החל להתהפך כשאחד הבחורים בשיעור שלו החליט להפוך אותו למטרה לחיצי הלעג שלו. זה התחיל בעקיצות קטנות ומחוכמות שקצת הביכו את יחיאל, אבל לא הפריעו לו במיוחד. יש בחורים שאין להם טאקט, הם עוקצים ונהנים להביך את חבריהם. זה לא חדש. זה תמיד היה ותמיד יהיה.

אבל ככל שעבר הזמן, הפך אותו בחור לשונא מושבע של יחיאל, והעקיצות הקטנות הפכו למעשי השפלה תמידיים. הוא העליל עליו עלילות, סכסך בכוונה בינו ובין החברים שלו, חיפש ומצא הזדמנויות רבות כדי ללעוג לו, ובמיוחד שם אותו ללעג וקלס בגלל משקלו העודף.

יחיאל הוא בחור עם לב רחב, והוא רחוק מלהיות רזה, ואף פעם לא היתה לו בעיה עם זה. בישיבה בכלל לא אמורים לשים דגש על מראה חיצוני, מה שחשוב בבחור זה הפנימיות שלו, והפנימיות של יחיאל היא מושלמת. הוא לא ניסה אף פעם לעשות דיאטה, ומעולם לא חשב שהמשקל שלו אמור להיות עניינו של מישהו אחר מלבדו. זה לא שהוא לא ספג הערות פוגעניות גם בעבר, בוודאי שזה קרה לו, אבל זה קורה לכל אחד. לפעמים זה בגלל המשקל, לפעמים בגלל הגובה, צבע השיער או המשקפיים, שם המשפחה המוזר או אלף סיבות אחרות. כמו שכבר אמרנו, יש בחורים שאין להם טאקט, והם עוקצים ונהנים להביך את חבריהם. בחור בעל נפש בריאה יודע להתעלם מהם, ולא לתת לעלבונות הקטנים הללו להשפיע עליו יותר על המידה.

אבל במקרה של יוס'יה, אלו לא סתם הערות מטופשות וחסרות טעם. זאת רדיפה מתמשכת ובלתי פוסקת. הוא מחפש את יחיאל בכל פינה, בחדר האוכל הוא תמיד זוכר להמליץ לו בקול גדול להיזהר לא לאוכל יותר מדי כי גם ככה הוא כבר מדי שמן, בסדר

ידיו של יחיאל ועדו כשהחזיק בידיו את שפופרת הטלפון הציבורי שבפינת הרחוב. הוא שלף מכיסו את עלון 'הישיבה' מהחודש הקודם, והביט במודעה המופיעה בו: "קשה לך? זקוק לעזרה? אנחנו במוקד 'הישיבה' לעזרתך בכל עניין ונושא".

הוא חייג את המספר של מוקד הישיבה, ומיהר להחזיר את העלון לכיס חליפתו, כדי שלא להסגיר את עצמו לחבר מהישיבה שאולי יעבור ויראה אותו משוחח בטלפון עם נציג של המוקד. את שיחת הטלפון הזאת הוא מבצע אחרי שבועות וחודשים של תהייה והתלבטות: 'מה הם כבר יכולים לומר לי שלא חשבתי עליו לבד', 'הרהר בתסכול בעת ששכב במיטתו ולא הצליח להירדם'. הם בוודאי ינסו לייעץ לי כל מיני עצות חסרות טעם וחסרות תועלת. בסופו של דבר הבעיה תישאר אותה בעיה, ואני סתם ארגיש כמו ילד קטן שמתלונן על הדברים שקורים בחיים שלו, ולא יודע להתדר בכוחות עצמו'.

במשך חודשים הוא דחה את שיחת הטלפון הזאת. בהתחלה התייחס בזלזול לעצם הרעיון, ולאחר מכן נאבק עם עצמו שלא להתקשר. אבל הימים האחרונים היו קשים מנשוא, והוא הרגיש שהוא הולך ומתקרב בצעדי ענק לקראת נקודת השבירה.

'מה יש לי להפסיד?', סיכם בינו לבין עצמו את מצבו. 'ברור שאני לא יכול עוד להתמודד עם המצב הקיים, ושיחת הטלפון הזאת, בוודאי לא תחמיר את המצב עוד יותר. אנסה פעם אחת להתקשר, ואולי באמת המוקד הזה יוכל לעזור לי במקום שבו אני עצמי נכשלתי'.

יחיאל הוא בחור שגרתי. הוא הילד הרביעי במשפחה, לפניו שני אחים ואחות אחת, ואחריו עוד חמישה אחים ואחיות. שני האחים הגדולים כבר התחתנו ועזבו את הבית, והוא עצמו ישן בפנימייה של הישיבה. אחת לשלושה או ארבעה שבתות הוא חוזר הביתה, נהנה משבת מקסימה בחיק המשפחה, ומיד לאחריה שב לישיבה. למקום שממנו הוא מפחד כל כך.

עד לפני שנתיים אהב יחיאל ללכת לישיבה. הלימודים האינטנסיביים רק עשו לו טוב. הוא זכה להתברך בכישרונות יוצאי דופן, וגם בחברה היתה לו הצלחה גדולה ברוך ה'. הוא היה ילד חלק ולאחר מכן בחור מצוי. אף פעם לא היתה לו סיבה להתלונן על קושי מיוחד שליווה אותו לאורך זמן.

אבל הכל התהפך כשהוא עלה לישיבה גדולה. השבוע הראשון

מוצלח במיוחד.

"מה אתה יודע על המשפחה שלו?"

"אני לא יודע עליו הרבה אבל נראה שאין לו קשר חזק כל כך עם ההורים שלו. למעשה הוא כמעט לא נוסע הביתה לשבתות, ותמיד נשאר בישיבה במשך חודשים ארוכים בלי לצאת לשום מקום."

"והמשפחה שלך?"

"אני יש לי משפחה נהדרת ברוך ה'. ההורים שלי הם האנשים הכי יקרים לי בעולם, אחים ואחיות שלי אוהבים אותי מאוד. אני תמיד קונה מתנות קטנות לאחי הקטנים ומביא להם כשאני חוזר לשבת חופשה. כמעט כל יום אני מדבר עם אמא שלי בטלפון, והיא תמיד שולחת איתי עוגות שיהיה לי עצמי וגם כדי שאוכל לחלק קצת לחברים. אבא שלי מגיע מדי פעם לבקר אותי בישיבה כשיוצא לו להיות בסביבה, וזה קורה כמעט כל שבוע. הוא אדם מאוד נחמד ואפילו בחורים אחרים בישיבה נהנים לדבר איתו כשהוא בא לבקר אותי."

המוקדן שתק שתיקה ארוכה, ונתן ליחיאל לעכל בעצמו את הדברים: "רגע, אתה אומר שהוא בכלל מקנא ביי?" שאל יחיאל בהקלה. "זאת אומרת שהסיבה שהוא מציק לי זה בגלל שיש לי משפחה טובה יותר מהמשפחה שלו?"

"אולי זה בגלל המשפחה, אולי בגלל שאתה מצליח יותר בלימודים, אולי בגלל שאתה בחור שמח מטבעך ואילו הוא מתמודד עם משברים וקשיים פנימיים. לא משנה כל כך מה הסיבה, מה שחשוב זה שהוא כנראה מקנא בך. מאוד מקנא. ולכן אתה צריך בראש ובראשונה להכיר בזה ולהפנים את זה. כשהוא מעיר לך בפעם הבאה שאתה שמן, אתה צריך לזכור שהוא לא רשע, הוא מסכן. אתה לא עשית שום דבר רע ואין לך סיבה להרגיש רע עם עצמך. כמו שהרגשת מצוין עד לפני שנתיים, אתה יכול להמשיך להרגיש מצוין גם בשנים הבאות. הוא מקנא בך. נקודה."

"אני רוצה שתחשוב על זה", הוסיף היועץ שמעבר לקו, "תפנים את זה ותתחיל להתייחס אליו בהתאם. אם תרצה להתקשר אלי בועד שבוע ולתאר לי איך זה השפיע עליך ועל ההרגשה שלך אשמח לעשות זאת, ואולי גם לחפש פתרונות לבעיה עצמה: איך נגרום לך שהוא יפסיק לקנא בך, או לפחות יפסיק להציק לך בגלל הקנאה הנוראה הזאת. אבל בראש ובראשונה, אתה צריך להתחסן נגד ההערות שלו, ולזכור בכל פעם שהוא מעיר לך, שזה לא אתה הבעיה, הוא זה שסובל מבעיות, והוא רק מנסה לגרום אותך למעגל הסבל והקנאה שלו."

יחיאל הניח את השפופרת, וחש רגשות מעורבים. מצד אחד הוא הרגיש הקלה גדולה על כך שסוף סוף הוא מתחיל למצוא פתרון לבעיה שלו, ומצד שני כעס על עצמו על כך שהמתין זמן רב כל כך לפני שבחר בדרך הקלה והנוחה ביותר להתמודד עם בעיות: להתיעץ עם מי שמבין וצבר ניסיון בעבודה מול בחורי ישיבות...

הוא ניגש לחברותא של יחיאל ומשתתף בצערו על כך שאיתרע מזלו והוא נאלץ לחלוק ספסל אחד עם בחור ששוקל כמו שלושה אחרים, כשעולים במדרגות הוא 'מזהיר' את יחיאל שלא יפול עליו בטעות כי הוא לא רוצה להימחץ למוות תחת משקלו העצום ובכל מקום הוא מוצא איך להזכיר בדרך כלשהי את העובדה שיחיאל סובל ממשקל עודף, כשהוא מלא רחמים על יחיאל עצמו ועל כל הסובבים אותו שסובלים יחד אתו, רק בגלל ש'יחיאל אינו מצליח לשלוט בתאוות האכילה שלו', כדבריו.

האמת שיחיאל כבר חשב לפנות למשגיח או לראש הישיבה ולבקש מהם שישתיקו את יוס'ה אחת ולתמיד, אבל הוא מבין שזה לא מתאים. 'אתה לא ילד בחיידר', הסביר לעצמו ללא קול. 'יש דברים שצריך להתמודד איתם לבד'.

הוא ניסה לדבר עם יוס'ה, להסביר לו עד כמה זה פוגע ומפריע לו שהוא לא מפסיק לרדת לחייו בצורה שפלה כל כך. יוס'ה עשה את עצמו כאילו הופתע מהרעיון, הסביר ליחיאל שהוא בסך הכל התכוון לטובתו והבטיח להפסיק עם זה: "אבל בשבילך, יחיאל, אתה חייב לעשות דיאטה" אמר לו בחיך קונדסי. אם יחיאל חשב שזה העלבון האחרון שהוא סופג מיחיאל, התברר לו עד מהרה שהיתה זו טעות לחשוב כך. ההצקות אל רק שלא פסקו, אלא שהוסיפו להתגבר ביתר שאת. מסתבר שיוס'ה דווקא נהנה לשמוע שיחיאל חושש מפניו, והחליט להמשיך ולהגביר את קצב ההצקות עוד יותר.

"שלום וברכה, הגעתם למוקד 'הישיבה' של ארגון 'אחינו', נשמח לסייע לכם בכל הקשור ללימוד בישיבות". יחיאל האזין למענה הקולי שקידם את פניו לאחר שחייג את המספר של מוקד הישיבה. הוא כבר מכיר את התקליט הזה כמעט בעל פה. בימים האחרונים התקשר מספר פעמים למוקד, אבל בכל פעם הניח את השפופרת עוד לפני ששיחתו נענתה.

הפעם הוא החליט להמשיך עד הסוף. אחרי המתנה קצרה השיב לו מוקדן חביב, שלא ביקש לדעת איך קוראים לו וגם לא באיזו ישיבה הוא לומד. כל מה שרצה המוקדן לדעת זה אם יש משהו שהוא יוכל לעזור.

יחיאל היה נבוך מאוד, אבל התנחם בעובדה שהאיש שמעבר לקו אינו יודע עליו דבר וחצי דבר, מה שאפשר לו להשיח את אשר על לבו, מבלי לכחד ממנו אף פרט: "אני בחור מוצלח. אני מצליח בלימודים ובמשך כל החיים הצלחתי גם בחברה ברוך ה'. אבל בשנתיים האחרונות, ובעיקר בחודשים האחרונים, אני סובל הצקות בלתי פוסקות מצד בחור מרושע שלומד איתי בשיעור, ומחפש כל הזדמנות להציק לי. הוא נטפל אלי בגלל שאני שמן. זה אף פעם לא הפריע לי יותר מדי, אבל עכשיו אני כבר ממש מרגיש מושפל ומדוכא. ניסיתי אפילו לעשות דיאטה רק כדי שהוא יצא לי מהחיים, אבל לצערי לא הצלחתי."

היועץ שמעבר לקו הקשיב בשתיקה למונולוג הממושך של יחיאל, ורק לאחר ששמע את הסיפור במלואו החל להתערב בשיחה. "אני רוצה לשאול אותך שאלה, ואשמח אם תחשוב קצת ותשיב עליה בצורה אובייקטיבית. בסדר?", יחיאל הסכים כמובן והמוקדן הפתיע אותו בשאלה שבכלל אל נגעה אליו, אלא דווקא לבחור שהציק לו: "איך אתה מגדיר את יוס'ה. מעבר לעובדה שהוא שונא אותך ומציק לך, איך אתה מגדיר אותו כבחור ישיבה מן השורה?"

"הוא בחור די רגיל", השיב יחיאל, "אין לי משהו מיוחד לספר עליו. הוא רזה, גבוה, יש לו חברים, הכל בסדר איתו."

"ואיך הוא בלימודים", המשיך האיש שמעבר לקו לשאול. "אממ... די חלש למען האמת. לא הייתי מגדיר אותו כבחור

ניגש אליו הסבא מסלבודקא ואמר לו: "רבי יצחק, עם מי אתה מדבר?" אמר לו רבי יצחק הוטנר: "אני מדבר עם החבר שלי". שאל אותו הסבא: "מיהו החבר שלך?" אמר לו רבי יצחק: "היצר הרע הוא החבר שלי"...

כשרבי יצחק הוטנר מדבר עם היצר הרע

אבל הסבא רצה לגדל תלמידים שיהיו נורמליים, לעשות דברים לא נורמלים- הוא לא אהב. פעם הלך הסבא ברחוב, וראה מרחוק את רבי יצחק הוטנר הולך מולו, ורבי יצחק הוטנר מדבר לעצמו. מיד ניגש אליו ה"סבא" במורת רוח ואמר לו: "רבי יצחק, עם מי אתה מדבר?"

אמר לו רבי יצחק: "אני מדבר עם החבר שלי".

שאל אותו הסבא: "מיהו החבר שלך?"

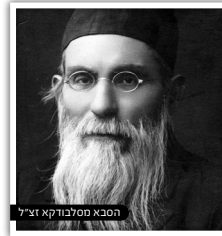
אמר לו ר' יצחק: "היצר הרע הוא החבר שלי".

שאל אותו הסבא: "אם כבר לקחת חבר, למה לא לקחת את היצר הטוב, למה לקחת את היצר הרע לחבר?"

אמר לו רבי יצחק חידוש מבריק: "ליצר הרע שני מעלות, מה שאין ליצר טוב. דבר אחד: מתי שרוצים אותו הוא נמצא, מתי שרוצים אותו הוא בא, והוא חבר שלך. דבר נוסף: הוא בעל כשרון יותר גדול מהיצר הטוב. יש לו את כל הכישרונות... אני מדבר עם היצר הרע ומבקש ממנו שיעזוב אותי".

(מתוך מידות והנהגות טובות - הרב יחיאל מיכל שטרן)

בנוסח התפילה אנו אומרים "ואל תשלט בנו יצה"ר וכוף את יצרנו להשתעבד לך". על כפילות הבקשה, ביאר רבי רפאל הכהן (בספרו מרפא לשון עמוד התשובה), שיש ב' מיני יצרים:

הסבא מסלבודקא ציל

א. היצר מצד הבריאה. ב. היצר הרע שאנו עשינו אותו ע"י עשיית עבירה גורת עבירה, ולכן אנו מבקשים: א. אל תשלט בנו יצר הרע מצד הבריאה. ב. שאף אם עוונותינו גרמו שהיצר הרע נעשה גדול, וכאילו כבר נעשה "יצרנו" בכל זאת ירחם עלינו ויכוף אותו לעבודת השם יתברך.

הגאון רבי יצחק הוטנר, ראש ישיבת

ר' חיים ברלין בארצות הברית, היה מתלמידי סלבודקא ומראשוני תלמידי חברון. הם לקחו קבוצה מסלבודקא לפתוח את ישיבת חברון בעיר חברון, והוא היה בין התלמידים, ואיתם הלכו הסבא ר' נטע הירש פינקל, המשגיח הגדול, האבא של ראש ישיבת מיר.

כשהתחלתי לצאת נמשכו אחרי עוד כמנין אנשים ואולי יותר, ונמצא שעל ידי היה פגיעה בכבוד מעלתו ואילו הייתי יודע שעל ידי יציאתי ימשכו עוד כמה אנשים כמדומני שבודאי לא הייתי יוצא.

בקשת המחילה של הסטייפלער מרבי שלום שבדרון

כי למדתי בישיבתו כמה שנים. וכן לנחם את בנו שליט"א לקיים מצוות ניהום אבלים. ואולם לא הרגשתי עצמי בטוב וישיבתי שם אולי כשעה וחצי היתה קשה לי, וכשהגיע תורו של פא"מ שליט"א לדרוש, חשבתי מכיון שמע"כ"ת ידוע לדרשן מפואר יכול להמשיך בדרשתו עוד שעה ויותר וזה הי' קשה לי טובא, אמרתי בלבי כבר יצאתי יד"ח הנ"ל ורציתי ללכת לביתי, ולא שיערתי שיהי' בזה פגיעה בכבודו של מע"כ"ת מאחר והכל יודעים שאני אינני שומע כלל ולא באתי אלא לחלוק כבוד לנפטר ז"ל.

ואולם כשהתחלתי לצאת נמשכו אחרי עוד כמנין אנשים ואולי יותר, וכדומה שרובם לא חזרו שוב לביהמ"ד אלא הלכו לביתם ונמצא שעל ידי הי' פגיעה בכבוד מעלתו ואילו הייתי יודע שעל ידי יציאתי ימשכו עוד כמה אנשים כמדומני שבודאי לא הייתי יוצא. ואבקש מאד מכבוד פאר מעלתו שיאמר בפיו שמוחל לי כי עלבון של גדול בתורה כמותו חמור מאד מאד.

והנני דו"ש כבוד הדרת מעלתו, ומברכו בכל לבי בברכה והצלחה רבה לטובה ולהרבות פעלים לתורה מתוך הרחבת הדעת ורוב נחת ויקבל השלום מאדוה"ש ית"ש

המצפה לרחמי שמים ולגאולה שלמה בב"א

יעקב ישראל קנייבסקי

(מתוך קול חוצב - רבי שלום שבדרון)

עלינו לצטט מכתב מופלא של רבינו יעקב קנייבסקי ששוגר לביתו של ר' שלום שבדרון. מכתב מרתק, וסיפורו בציור. מכתב מאלף מזוהר מדותיהם של גדולי האומה.

מספד גדול ספדו לו רבי אברהם יאפאן חתנו של הסבא מנוברהדוק. ההספד נערך בישיבה בתל אביב. גם הסטייפלער טרח להגיע ולהשתתף בהספד. כידוע ששמיעתו של מרן ה"קהילות יעקב" היתה לקויה. הוא לא בא לשמוע אלא לכבודו של הנפטר. השעה התאחרה וכשאחד המספידים סיים את דבריו נעמד הסטייפלער והחל ללכת לכיוון היציאה. באותו רגע הגיע תורו של ר' שלום להספיד. הוא עלה על הבימה, ואז, יצא רבי יעקב ישראל קנייבסקי מהיכל הישיבה ואחריו עשרות אנשים.

חלפו יומיים. הסטייפלער בגודל צדקותו שיגר מכתב מחילה לביתו של ר' שלום לפי הכתובת שערי חסד 17 ירושלים. מכתב של הוד - נקיות המידות של ארזי התורה.

יום ג' כ"ח למב"י התש"ל

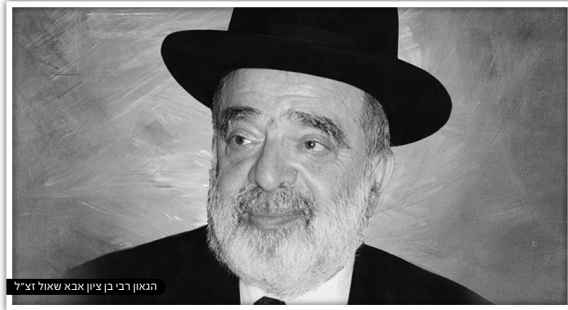
למע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם פה מפיק מרגליות חו"ב סוע"ה וכו' מהרר"ש שבדרון שליט"א נכד שר התורה וכו' המהרש"ם זצללה"ה. אחדשכת"ה

אבקש מחילה מכבוד תורתו ויש לי מזה צער כי בהיותי בליל א' על ההספד למהרר"א יאפאן זצללה"ה לא באתי לשמוע כי לא שמעתי אף מילה אחת וכידוע לכולם רק באתי לחלוק כבוד להנפטר ז"ל.

כל העולם הריע לאסטרונואטים שכבשו את הירח. מי לא שמע והתפעל ממהלך הטיסה, מהשיגור מהנחיתה, ממהירות הטיסה, אבל איש לא חשב איזו הפקרות זו, להסגר בתוך בועת ברזל, להיות משוגרים בתוך טיל, לטוס בחלל תלויים במכשירים אלקטרוניים עדינים

בעל ה"אור לציון" – הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א על סכנות ועישון סיגריות

וסיבתו לדעת רבינו במאכלות האסורים והמטמטמים את הלב (ויקרא יא, מג וברש"י), אוטמים וסותמים אותו מכל חכמה והגיון. הלא תראו, אמר. מורגלים לטעון שאין סכנה בנהיגה, אבל יש ענף תחרויות של מירוצי מכוניות במהירות שגעונית, האם גם בו אין סכנה? בחורים היוצאים למסלולים מייבשים בימות החמה, או מטפסי הרים וצוקים מעל הנהרות ותהומות, האין זו אלא זילות החיים?

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א

מהיכן זה בא? שאל רבינו, והסביר: מהשקפות העולם הנכרי החודרות למחנינו מבלי משים לב. הנה כל העולם הריע לאסטרונואטים שכבשו את הירח. מי לא שמע על כך והתפעל ממהלך הטיסה, מהשיגור מהנחיתה, ממהירות הטיסה, אבל איש לא חשב איזו הפקרות זו, להסגר בתוך בועת ברזל, להיות משוגרים בתוך טיל, לטוס בחלל בתלות מוחלטת במכשירים אלקטרוניים עדינים, וכל שיבוש עלול לעלות בחיים. וכבר היו דברים מעולם, שהשתבש הקשר עם הטילים והחלליות, וסטו ממסלולם.

כאן, הלא הכל מודים שהסכנה גדולה ועצומה, והרווח, יוקרה מטופשת. היתכן? אדם מפקיר את חייו בעד כבוד והרפתקה לאות גבורה?! כאן הכל מודים שמסתכנים על לא דבר. הוא הדין בכבישים! ועדיין, השאלה בתוקפה: הכביש, מקום סכנה מוחשית או מדומינת? אין ספק, שהסכנה מוחשית. הבית בטוח יותר. גם המדרכה. אם כן, כיצד מותרת הנסיעה ברכב? יש כאן גדר נוסף, אותו הביא רבינו בספרו ("אור לציון" יבמות דף יב ע"ב) בשם הגר"ח מברסקו והחזון איש: הן כל לידה, בחזקת סכנה: "כשיושבת על המשבר, צ"ט למיתה ואחת חיים" (תנחומא תזרע ד) וקטרוג שורה עליה באותה שעה (שבת לב ע"א), ואף יש שמלכתחילה ידועות כמסוכנות באופן מיוחד, ואין הותר לה להרות וללדת? "ותירצו, שבדבר שבדרך הטבע ודרך העולם בכך, אין לחוש לחששות, ומן השמים ירחמו. אבל כשמסכן עצמו בדבר שאין דרך העולם בכך, אכן אסור".

(מתוך 'רבינו האור לציון' – מרן רבי בן ציון אבא שאול)

"וְאֵת שְׂפָתַי תִּשְׁמְרוּ" (ויקרא י"ט, ג')

בשעתו עישן רבינו. רבים עישנו, רבים וטובים. ראשי ישיבות מפורסמים, מקובלים, מנהיגי עדות. רווחה הדעה שהעישון מועיל לעיכול, מועיל לריכוז, מועיל להרפיה ולשלווה. הוותיקים זוכרים את העננה שהיתה מסוככת על הלומדים בבתי המדרש, בהיכלי תורה. גם רבינו עישן. לגיסו הגאון רבי ראובן שרבאני (שליט"א) צ"ל סיפר, שבצעירותו היו לומדים תורה בחרפת רעב ממש. הסיגריות עולות בזול, והיו מעשנים כדי להשכיח את הצורך לאכילה. בודאי לא לשם תאוה. אך בו ברגע שהרופא הודיע לו שהעישון מזיק לו, אמר במליצה: "מהיום – יום שכולו שבת!"... כמו שבשבת טבעי הוא שהעישון אסור ואין לגביו כל משיכה ושאיפה, כך יהא אסור לחלוטין מהיום, ולא תהיה לגביו שום משיכה!

ואכן, כמה שמר על גדריו, פעם ביקשו קרוב משפחה, אדם מבוגר שרבינו נזהר בכבודו, שידליק עבורו סיגריה. רבינו לא סירב, חיפש גפרורים ולא מצא. חיזר אחר אדם מעשן, וביקש ממנו שידליק בעצמו את הסיגריה בנשיפת פיו. לא עשה זאת בעצמו, להיזהר אפילו בנשיפה אחת עראית.

כעבור שנים אמר רבינו לבנו הגאון רבי אליהו: החושב הנך שכבר חלף לו הרגל העישון?! לא ולא! אלא מאחר והרופא אסר עלי מטעמי בריאות, אני נמנע! ומכיון שהרופאים קבעו שהעישון מזיק בכללותו, תבע רבינו להמנע ממנו באופן גורף. ואמר שמידי ספק איסור תורה לא יצא, ו"חמירא סכנתא מאיסורא". ובפרט שהוא "חב לאחריני" ומזיק לסביבתו, והאריך בכך בספרו ("אור לציון" חכמה ומוסר, עמוד רכא).

תחרויות מירוצי מכוניות – זילות החיים

ויצויין: כל ההנהגות האלו נראות כקיצוניות, כחששות רחוקים, ולא היא. רבינו רחוק היה מהנהגות קיצוניות! איש ההלכה היה, והיא שהגדירה אורחותיו. אומר היה: מי שמחזיק בביתו כסף רב ובמזומן, לא יצא מביתו בלא לנעול את הדלת. ואם אוצר יהלומים הופקד בידו, יתקין מערכת אזעקה. השקפה זו מעוגנת בהלכה: הפרה היא בעל חיים שקט, אינה זקוקה לרצועה בין קרניה לשמירה. אבל פרה אדומה דמיה יקרים, עבודה אין הרצועה בגדר שמירה יתירה (שבת נב ע"א). כיוצא בכך, מתייחסים לכל חטא בשוגג בסלחנות יחסית. אבל הרוצח בשוגג נידון בגלות, כי חומרת עוון זה גדולה כל כך, עד שאין ליטול לגביו כל סיכון, ואף השגגה פשיעה היא ("חינוך", מצוה תי); זו ההשקפה התורנית הצרופה! ואם תאמר, מהו אם כן שוויון הנפש שלנו, מדוע חוצים כביש בריצה, ומזלזלים במצוות ונשמרתם? לדעת רבינו זו השקפה נכרית פסולה שחילחלה לחברה והרעילה את המוחות. ולא משום שאינם יודעים את ההלכה ואינם מונהגים על פיה. משום שההגיון מורה על שמירת הגוף והנפש, ואומר שאין לאדם אוצר יקר יותר והשמירה עליהם חייבת להיות קפדנית ועירנית. זה עיוות הגובל בפשע,

יצחק עצמו עוד יושב על יד הסטנדר, עיניו תקועות בגמרא שלפניו, אבל הרגשת המתיקות של לימוד התורה רחוקה ממנו כרחוק מזרח ממערב

סיפור מחיי הישיבה // יעקב א. לוסטיגמן

ובאחרונים, ומרחיב אופקים בלימוד התורה, הרבה מעבר למה שניתן לצפות מבחור צעיר שעוד לא נכנס אפילו לישיבה קטנה. גם בישיבה הלך שמו הטוב לפניו. יצחק 'הפציץ' פעם אחר פעם עם שאלות גאוניות ותירוצים מבריקים. מגידי השיעורים היללו ושיבחו אותו פה אחד, ואפילו ראש הישיבה היה מזמין אותו מדי פעם כדי להשתעשע עמו בדברי תורה וליהנות ממוחו החריף והיוקד, שלא פסק מלהפציע עם חידושים מיוחדים בסגנונם ובעמקותם. הוא שמע פעמים רבות על כך שישנם בחורים שמתקשים מאוד עם לימוד הגמרא, ואף פעם לא הצליח להבין איך זה קורה להם. תמיד האירה לו ההצלחה פנים בכל הקשור ללימודים, ובכל פעם הוא היה זה שצעד בראש, כשכולם נשרכים אחריו ומנסים להצליח בלימודים כמוהו.

אבל עכשיו הוא כבר מבין היטב את הבחורים החלשים יותר. הוא עצמו הפך להיות אחד מהם. כאילו יד נעלמה ירדה משמים ושלפה ממנו את כל כישרונותיו הברוכים. אם לא העבר המפואר שלו, הוא כבר היה מרים ידיים

ומפסיק להתאמץ כל כך בלימודים. אבל ההצלחה בלימודים היתה עד לפני שבועיים למאפיין העיקרי שלו. כשרצית להגדיר את יצחק, היית מייד אומר שהוא גאון, מוצלח, מוכשר, מתמיד, מעיין המתגבר.

מה יאמרו עליו עכשיו? יצחק הנמוך? הגינני? איך יגדירו אותו? מה יהיה המאפיין העיקרי שלו אם לא הלימודים? הוא כבר לא מכיר את עצמו, וברגע שהחברים והסובבים אותו ישימו לב לשינוי שחל בו, גם הם כבר לא יכירו אותו. הוא יצטרך לחפש לעצמו חברים אחרים, ולהתחיל להגדיר את עצמו מחדש.

בית המדרש מתחיל להתמלא אט אט. המתמידים של הישיבה הם הראשונים להתיישב על יד הגמרות, וכשמגיעה שעת התפילה, כבר ניצבים כאן כולם, עטורים בתפילין ומוכנים להתחיל את תפילת השחר. יצחק עצמו עוד יושב על יד הסטנדר, עיניו תקועות בגמרא שלפניו, אבל הרגשת המתיקות של לימוד התורה רחוקה ממנו כרחוק מזרח ממערב. הוא בכלל אל שם לב לתכונה שמסביב, ורק כשהחזן פוצח באמירת 'מזמור שיר חנוכת הבית', הוא מגלה שכולם כבר עם תפילין בראשיהם ובזרועותיהם.

יצחק ננער ממקומו וממהר להניח תפילין. בצער הוא סוגר את הגמרא, ומסכם את שלוש השעות האחרונות במילה אחת: "אפס". ההגדרה הזאת נכונה גם לגבי ההספק שלו בשלוש שעות של ישיבה ליד הגמרא, וגם לגבי ההרגשה שלו עצמו. הוא מרגיש אפס. חסר כל תועלת. אין לו שום דבר חיובי לומר על עצמו. הוא לא גאון, לא מתמיד, לא מוכשר ולא למדן. הוא אפס.

הגמרא היתה פתוחה לנגד עיניו של יצחק, עיניו המכווצות מנסות להיאחז במילים הכתובות שחור על גבי לבן. אור חיזור בקע מחלונותיו של בית המדרש שבאותה שעה ריק היה מאדם, למעט הבחור היחיד שישב על יד הגמרא, ומחשבות של ייאוש ותסכול איימו להשתלט עליו.

כבר שבועיים ימים לא מצליח יצחק ללמוד גמרא. הוא מנסה שוב ושוב, מתאמץ פעם אחר פעם, אך לשווא. בקושי הוא מצליח לומר את המילים הכתובות, רק אחרי מאמץ רב הוא מבין מעט ממה שאומרות שפתי, וגם אז רמת ההבנה שלו נמוכה למדי.

בצר לו ניסה יצחק אסטרטגיות שונות להגביר את ההצלחה שלו בלימוד הגמרא: הוא עשה תענית דיבור משך ימים שלמים, ניסה ללמוד בבית כנסת צדדי ושקט, כשאף אחד לא ראה הוא אפילו פתח בפעם הראשונה בחייו גמרא מבוארת בניסיון להקל על עצמו את הלימוד, אך כל אלו לא עזרו לו, החברים בישיבה כבר מתקדמים הלאה, והוא בקושי נשרך אחריהם, מדלג סוגיות שלמות ומנסה לשמור על הקצב.

אתמול החליט יצחק לנסות גישה חדשה: 'אומרים שהלימוד בשעות הבוקר המוקדמות יעיל ופורה יותר', חשב לעצמו. 'האוויר נקי מלשון הרע ומשאר איסורי תורה, כולם נמים בשלווה את שנתם, ורק תלמידי החכמים המשכמים קום עוסקים בתורה. זהו זמן נהדר לעסוק בתורה', הרהר בעודו מכוון את השעון המעורר שלו לשעה 5:00 לפנות בוקר.

עכשיו הוא יושב על יד הגמרא, ומגלה בפעם המי יודע כמה, שטכניקה נוספת נחלה כישלון חרוץ. שוב הוא נכשל בניסיון להחזיר את עצמו למה שהוא תמיד היה: הגאון שתמיד מצליח בלימודים ללא כל קושי.

מאז ומתמיד הצטיין יצחק בלימודים יותר מכל חבריו. כבר בכיתות הנמוכות של תלמוד התורה בו למד כבר ידעו המלמדים להצביע על יצחק כילד עם עתיד. הוא היה הראשון בכיתה שהכיר את כל האותיות בזמן שחבריו עדיין התבלבלו בין ה' ל-ח', ובהמשך היה הראשון לחבר הברות לכדי מילים, ולאחר מכן לקרוא משפטים שלמים ברצף.

בלימוד החומש והמשניות הוא הבריק פעם אחר פעם, והיסב גאוה ונחת גדולה להוריו, לסבים והסתבות ולמשפחה כולה. כשזה הגיע ללימוד הגמרא, התברר שכל מה שידעו הסובבים על יצחק היה כאין וכאפס. בתוך זמן קצר התברר כי מדובר בגאון של ממש. בכתה ו' הוא כבר ידע ללמוד גמרות קלות בעצמו ללא עזרת מבוגר, וכשסיים את כתה ח' כבר היה מעיין בראשונים

כצפוי, גם התפילה התנהלה מבחינתו באווירה תואמת. השפתיים בקושי מלמלו את מילות התפילה, ראשו ריק ממחשבות. הוא לא מנסה אפילו לכוון בתפילה, ומסתפק במינימום שבמינימום: כוונת המילים בפסוק הראשון של קריאת שמע, ובברכה הראשונה של תפילת 'שמונה עשרה':

אחרי התפילה הוא מקפל את תפיליו ברישול, ופונה לחדר האוכל לסעוד פת שחרית. שלא במפתיע, גם את הארוחה הוא אכל בחוסר תיאבון ובלא חשק רב. נטילת ידיים, שתי פרוסות לחם, ברכת המזון והנה רגליו כבר מוליכות אותו בחזרה לבית המדרש, אבל רגע לפני שנכנס, עצר יצחק והחליט שהוא מוותר: 'מה לי ולבית המדרש?', הרהר בעגמומיות. 'הרי ממילא לא אצליח להבין כלום. כמו בכל יום בשבועיים האחרונים, גם היום אני אשב על יד הגמרא, אביט בה בעיניים חלולות, ולא אצליח להבין אף מילה. מוטב שאחזור לפנימייה ואשכב לישון מעט, כדי להשלים את שעות השינה שהחסרתי כשקמתי היום מוקדם מהרגיל.'

בלא אומר ודברים פנה יצחק אל חדרו, ונפל על מיטתו באפיסת כוחות. שינה עמוקה נפלה עליו, וכשהתעורר והעיף מבט בשעונו כבר היה הסדר קרוב לסיומו, ובעוד דקות אחדות יתפללו בישיבה תפילת מנחה.

יצחק ניסה להזדרז כדי להספיק ולהגיע לתפילה בזמן, אבל ידיו ורגליו בגדו בו. בקושי הצליח לנעול את נעליו ולשרוך אותן, הוא לבש את חליפה, חבש את המגבעת ושריך את רגליו בדרך לבית המדרש, שם כבר עמדו הבחורים בעיצומה של תפילת 'שמונה עשרה'. יצחק הצטרף אליהם, והיה מהראשונים לפסוע שלוש פסיעות לאחוריו. הוא עוד המתין דקות ארוכות לתחילתה של חזרת הש"ץ, בפעם הראשונה מזה שנים.

לאחר התפילה התיישב יצחק על מקומו, בעוד שאר הבחורים עברו לחדר האוכל לארוחת הצהרים. ראשו צנח על הסטנדר. העייפות המשיכה ללוות אותו, ולרגע התפתה לשוב למיטתו ולישון כמה שעות נוספות.

לפתע התנער ממקומו, והחליט לעשות ניסיון אחרון כדי להחזיר את עצמו לעולמה של תורה: "אני חייב לדבר עם המשגיח", אמר לעצמו בקול, ומיהר לנקוש על דלתו של ר' שמואל, שבאותה עת סעד את ארוחת הצהרים בעודו מעיין בספר קטן שהחזיק בידו. המשגיח הרים את עיניו מהספר, וכשראה את יצחק עומד לפניו הסיט הצידה את המגש שעליו ארוחת הצהרים שלו. "אני רואה שהמגיח אוכל עכשיו", גמגם יצחק בקול רועד, "אולי אשוב מאוחר יותר".

"לא, יצחק", השיב לו המשגיח, "אני אשלים את הארוחה מאוחר יותר. עכשיו אני רוצה לדבר איתך, ולמעשה כבר חיכיתי לך כמה ימים. קיוויתי שתבוא אלי לפני שאני אצטרך לקרוא לך".

יצחק הופתע. הוא חשב לשאול למה המשגיח רצה לקרוא לו, אבל היו לו דברים חשובים יותר לומר: "המשגיח, אני צריך עצה. כבר שבועיים שאני לא מצליח ללמוד כלום. המוח שלי נסתם. כאילו נולדתי בלי שום כישרונות. אני יושב ליד הגמרא ולא מבין כלום. החברותות שלי לא מבינים למה נפרדתי מהם והתחלתי

ללמוד לבד, הר"מים לא מבינים למה הפסקתי לפנות אליהם עם שאלות חזקות, וחברי החדר לא מבינים למה אני כבר לא מדבר איתם כמעט ושקוע בעיקר בעצמי. אבל האמת היא שאני כבר לא מכיר את עצמי. אבד הטעם שהיה לי בחיים שלי, אני לא מצליח ללמוד וזה אוכל אותי מבפנים".

ר' שמואל תלה ביצחק את עיניו הטובות: "יצחק תלמידי החביב, שאלה אחת יש לי אליך: האם ניסית להתפלל על זה? ניסית לבקש מהקדוש ברוך הוא שיאיר את עיניך בתורתו? האם הזלת דמעות בתפילה ב'אבינו אב הרחמן'? ביקשת על זה ב'שומע תפילה'?"

יצחק הביט במשגיח ולא הצליח להשיב. הוא חשב על כל הטכניקות והתרגילים שניסה בשבועיים האחרונים כדי להחזיר את עצמו ליכולות שהיו לו, ולרגע אחד לא חשב להתפלל על זה. "אני לא יודע", השיב יצחק הנבוך, "אבל נראה לי שאני לא מאלו שצריכים להתפלל על הנושא הזה. מאז ומתמיד הייתי הטוב ביותר בלימוד התורה, זאת מתנה שקיבלתי מבורא עולם, מבלי שהייתי צריך אפילו לבקש ממנו".

"אני רוצה לבשר לך שבזאת עולם נתן לך עכשיו מתנה נוספת", אמר לו המשגיח, "הוא מלמד אותך שיעור, שתדע שגם הדברים שקיבלת באופן טבעי אינם מובנים מאלהים. אולי יצא לך פעם לחשוב על ההבדל בין ובין החברים החלשים יותר, והרגשת את עצמך מוצלח יותר מהם. עכשיו למדת לדעת שטעית. אתה לא יותר מוצלח מהם, ובוודאי שלא ראוי להערכה יותר מהם. אתה בדיוק כמו כל אחד אחר, והקדוש ברוך הוא הוא זה שנטע בלבך בינה יתירה בלימוד התורה. "אף פעם לא חשבת להתפלל על זה, כי בסתר לבך הרגשת שאתה שווה את זה, שזה מגיע לך. ובכן, טעית. לא מגיע לך כלום. אתה צריך להכיר בכך שכל מה שיש לך זה מהקדוש ברוך הוא. כשתכיר בכך באמת ובתמים, כבר לא תהיה מתוסכל כשאתה לא כל כך מצליח ללמוד, כי אתה בוודאי יודע שהקדוש ברוך הוא אינו מונה דפים אלא שעות. אתה צריך להתאמץ, התוצאה כבר תלויה ברצון הבורא ברוך הוא".

יצחק יצא מחדרו של המשגיח, ומיהר לגשת לבית כנסת שקט ברחוב הסמוך. הוא שלף ספר תהילים מארון הספרים, ובפעם הראשונה בחייו החל להתפלל בעיניים דומעות ולהתחנן לקדוש ברוך הוא שיעניק לו לב חכם להבין את התורה הקדושה, שכל רחב לעסוק בגמרא, ויכולת לחדש בה חידושים. הוא התפלל כפי שמעולם לא התפלל, כל גופו בער, הבקשות נשפכו מעומק לבו, מלאות רגש ותחנונים.

כשהגיעה השעה של תחילת סדר ב', סגר יצחק את ספר התהילים, ופנה לבית המדרש הישיבתי. עכשיו הוא כבר רגוע ושליו. עכשיו הוא כבר יודע שכדי להצליח בלימודים צריך הרבה מאוד מאמץ, אבל בעיקר סיעתא דשמיא. הוא מקווה מאוד שתפילתו התקבלה, ויודע בבירור שגם אם היא לא התקבלה, הוא לא מתכוון להתייאש. הוא ימשיך להתפלל ולהתאמץ, עד שהבורא ברוך הוא ירחם עליו וייתן לו מחדש את היכולת ללמוד ולהצליח בלימוד הגמרא.

מה יאמרו עליו עכשיו? יצחק הנמוך? הג'ינג'י? איך יגדירו אותו? מה יהיה המאפיין העיקרי שלו אם לא הלימודים?

החיוך שלא מש מפניו אף בבליל הצעקות והחום המעיק והנורא!...

כל החיים עלי אדמות בדרך לחתונה הגדולה של "שיש עליך אלוקיך כמשוש חתן על כלה". כל חיינו כאן עלי אדמות הם אמצעי בשביל המטרה הגדולה של "ואני קרבת אלוקים לי טוב", להיות קרוב להקב"ה לעשות רצונו וללכת בדרכיו. זוהי החתונה של "שיש עליך אלוקיך כמשוש חתן על כלה".

מי שחי בהרגשה כזו, גם אם לא בדרגות גבוהות, אלא בהרגשה של יהודי שיש לו רצון פנימי לעשות רצון בוראו אף שנכשל לפעמים, אבל הוא מתגבר וממשיך לשאוף לטוב, הרי כל משברי החיים ניסיונותיו ומכאוביו, יקבלו גוון בהיר יותר, כואב פחות ומתסכל פחות. כי הוא יודע שהוא בדרך טובה, בדרך נכונה. הוא משתדל לעשות את המוטל עליו מאת הבורא יתברך, וכדרכם של דרכים יש בהן מכשולים ומהמורות... עצם הידיעה שהוא בדרך הנכונה, בדרך לחתונה הגדולה, היא עצמה מרפאה מכאובים ותלאות ומרוממת לבבות נשברות.

מסר נוסף וחשוב יש מסיפור זה של האוטובוס – תקלות ובעיות יש באוטובוס שעולה בעליות או נוסע למרחקים, בדרך ליעד הרחוק מתחילים הקלקולים, אוטובוס שנוסע בתוך העיר לטיול קצר בדרך כלל לא צפוי להיקלע למצב בוא הוא מתמודד עם תקלות.

נפילות וירידות במעלות רוחניות במהלך החיים, יש רק למי שנמצא בנסיעה ועליה תמידית, מי שלא נמצא בנסיעה ובעליה אין לו מהיכן ליפול ולרדת, כי הוא עומד על מקומו! כך לימדונו בעלי המוסר.

משברים ונפילות שיש לכל אחד מאתנו במהלך החיים, הם הקרש קפיצה להמשך הדרך להמשך העליה, כי הם תזכורת לנו כי אנחנו חיים! אנחנו בעליה! ומשכך הם סוג של ויטמינים לחזק אותנו בדרך העולה בית ה'. הם נוגדנים שמלעיטים את 'האדרנלין הרוחני' ליצר עוד ועוד חיזוקים, לייצר עמידות למשברי החיים.

ניקח כל משבר העובר עלינו, נשים אל ליבנו כל ניסיון העומד להפילנו, נתחזק מהם – כי הם ראייה שאנו נושמים חיים עולים ומתעלים! נתרום מהם – כי הכח המחשל בדרך העולה בית ה'!

היה זה לפני שנים, בשעת צהרים של אחד מימי אב החמים והקיציים, עליתי ברחוב ז'בוטינסקי בבני ברק, לאוטובוס של 'אגד' הנוסע לחיפה. בשנים ההם צי האוטובוסים של אגד ובכלל של כלל חברות התחבורה בארץ לא היה מהמשופרים... נסיעה מבני ברק לחיפה ארכה זמן רב, ואף נוחות הנסיעה לא היתה מרנינה במיוחד.

חציה הראשון של הנסיעה עבר באופן סביר, אף שהאוטובוס היה מלא בנוסעים מעבר לקיבולת הרגילה שלו, וחלק מהנוסעים אף עמדו מחוסר מקום, אבל המזגן עבד במלא כוחו, וכך הנסיעה עברה בנעימות....

אלא שלקראת חציה השני של הנסיעה, האוטובוס התחיל לקרטע... להראות סימני עייפות... וכעבור זמן לא רב... כבה המזגן. החום העיק, קצב הנסיעה של האוטובוס הפך איטי ומעצבן, ומד חוסר הסבלנות של הנוסעים הרקיע שחקים... אנשים התחילו לרטון על החום. זה פתח את החלון בשביל משב אויר, השני סגר בגלל הרוח החמה, אחד רטן על הנהג על המצב, וחברו עזר לו בצעקות רמות.... בבת אחת הפך האוטובוס כולו לבליל עצבים, צעקות, רטינות ומהומות... על ידי ישב יהודי חרדי מבני ברק, שבמהלך כל הבלאגן החום והצעקות היתה נסוכה

על פניו בת שחוק, וניכר היה בו כי הוא נותר שלו ומאושר, כאילו כל הקורה מסביב לא שייך כלל אליו, לא התאפקתי ושאלתי: תגידי לי ידידי, לא מפריע לך החום הנורא? אתה לא משתגע מהצעקות והבלאגן? איך אתה מצליח להישאר רגוע ואף לחייך ולשמח?!

לשמע שאלתי הוא ננער ממחשבותיו, נפנה אלי ואמר לי: כמו שאתה רואה אני לבוש בגדי שבת, אני נוסע עכשיו לחתונת אחותי שמתקיימת בחיפה, אחותי זו היתה מעוכבת שידוך שנים רבות, ואין לתאר את השמחה הגדולה בנישואיה! אתה מבין? שום דבר לא מפריע לי כשאני בדרך לחתונה כזו שמחה! תשובתו הפתיעה אותי! אבל השאירה בי חותם בל ימחה!! כשנוסעים לחתונה שכה מחכים לה, כל המפריעים שבדרך מתגמדים לעומת הציפיה והכליון לשמחה הגדולה.

סיפור זה סיפר יהודי ירא שמים לגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, והוא הוסיף כדרכו לקח גדול לכל החיים 'כולנו נמצאים

"שאלתי פעם", סיפר בנו, "במה זכה שיהיו לו מיוצאי הלציו כשישים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?"

אמר לי, "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות"

נחלים של דמעות שפכתי - מרן בעל 'שבט הלוי' על התפילה והדמעות ששפך לפני בורא עולם

הוא התפלל אז גם על הגשמת שאיפתו שיזכה להיות מרביץ תורה בארץ ישראל. שאיפה שהתגשמה במלואה. כמו שסיפר תלמידו הרה"ג רבי חיים ליברמן שליט"א: זכיתי לשמוע מפי קודשו כמה פעמים, שסמוך לישיבה היה יער קטן שהיה נוהג לעשות שם "התבודדות" והיה מתפלל ושופך שם נפשו לה' ש"יעזרהו הקב"ה להרביץ תורה בארץ ישראל"

בדומה לזה סיפר תלמידו הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א , כי רבינו התבטא באוזניו ואמר לו שבעודו בחור, תפילתו הייתה כל העת שיזכה לעלות לארץ ישראל ולהיות בה מרביץ תורה. וגם התחנן לזכות להגיע לאמיתתה של תורה והקב"ה סייע בידו שכל שאיפתו להגדיל תורה ולהאדירה תקיים.

אולם לא רק על עצמו התפלל והתחנן רבינו לפניו יתברך, אלא גם על בניו ונכדיו. "שאלתי פעם", סיפר בנו רבי יוסף צבי, "את אאמו"ר במה זכה שיהיו לו מיוצאי הלציו כשישים גיבורים במלחמתה של תורה המשמשים כמורי הוראה בכל תפוצות ישראל?" אמר לי, "תדע, זה עלה לי בהרבה דמעות" - וכשהייתי אומר הפסוק (ב'ובא לציון) "לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך מעתה ועד עולם", שפכתי הרבה דמעות. דבר זה אינו בא בקלות, צריך לשפוך הרבה שיח ותפילה לפני ה'". ופעם התבטא רבנו ואמר, "לא דמעה אחת ולא שתיים, לא כוס אחד של דמעות ולא שתיים, אלא נחלים של דמעות שפכתי על לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרעך מעתה ועד עולם"... עז היה רצונו לראות את בניו ונכדיו גדלים לגדולי תורה ויראה.

רבינו היה האדם ששאף להגיע לשיא הגדלות בתורה ויראת שמים. שאף להורות תורה לכל עם ישראל. להעמיד בניו ותלמידים מורי הוראה ודיינים לאלפים ולרבבות. התפלל והתחנן ובכה לפניו יתברך על כך, ואכן זכה בעקבות זאת שמילא הקב"ה את כל בקשותיו ותחינותיו, וקיים בו מה שנאמר "הרחב פיך ואמלאהו"...

(מתוך ולא שבט הלוי בלבד)

רבינו שידע את הסוד והכוח של מתנת התפילה ונהיר היה לו כי בכוח התפילה יכול האדם להשיג את כל אשר יחפוץ. אפילו את שיא הפסגה בתורה וביראת שמים, השתמש בזה רבות. בעצמו העיד כי כל מה שזכה, זכה רק בכוח התפילה. שח רבינו לאחד מנכדיו ואמר כי סוד ההצלחה שלו בתורה, נבע מכוח זה שלא היה יום שלא הוריד דמעות בברכות התורה כדי שיצליח בתורה ויראת שמים.

תיאור מרטיט על ברכת התורה של רבינו נשמע מפי נכדו הרה"ג רבי מרדכי יהודה וואזנר שליט"א. בהיותו בחור צעיר לימים ביקש ממנו רבינו שישן עמו בביתו. הוא נענה לבקשה וזכה לשמוע את רבינו מברך ברכת התורה בבכיות עצומות ובכוונה עצומה נוראה ונשגבה. כאשר כל מילה ומילה נאמרה

בלב מלא רגש, בבכי ותחנונים לפניו יתברך... אבל לא רק בברכת התורה היה רבינו בוכה ומתחנן על תורה, הנה מה שסיפרו תלמידיו ששמעו מפיו של רבינו: "כשלמדתי בישיבת חכמי לובלין, הייתי מתבודד ומתפלל על יד עץ מסוים. למרות שעברו מאז עשרות שנים,

מרן בעל 'שבט הלוי' זצ"ל

אני עדיין זוכר את המקום ואת העץ שעל ידו עמדתי והתפללתי באופן קבוע. שם על יד העץ בקשתי בדמעות שליש פעמים רבות מהשם יתברך שיזכה אותי לכתרה של תורה. וכן לא פעם סיפר רבינו לצאצאיו ותלמידיו, כי הוא יכול להראות להם את העץ הפינתי בקרבת ישיבת חכמי לובלין, אשר תחתיו "לילות רבות הייתי מתפלל ומתחנן בדמעות שליש". וזו הייתה נוסח בקשתו הטהורה: איך זאל ווערין איינס מיט דער תורה, און איך זאל קענען כל התורה כולה (שאני יהיה מאוחד עם התורה, ושאדע את כל התורה כולה).

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1800-20-18-18

★ בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב | שיחת חינם ★

החלטתי להסביר בצורה פשוטה כי בשעות הללו הנני מת. לא קיים. זיכרון קלוש להתאבל עליו... תחשבו שאכן היום הלכתי מזה העולם ומה אכפת לך שבשאר שעות היום הנני חי וקיים?..."

בכדי להגדיר את עניין העמל התורה, ולהבין מהי דרישת התורה להמית עצמו באהלה של תורה, היה הכהן הגדול מאחיו, מרנא ה"חפץ חיים" זצ"ל ממשיך את המשל שהבאנו כאן עמל כידוע - היינו טרחה, היינו קושי, היינו מאמץ. וטבע האדם הרע מנעוריו - הוא לברוח מדברים מן הסוג הזה. לדבוק בעצלות ולבכרו על פני עבודה וכל שכן עמל. במשך כל חייהם אנשים עמלים במטרה לשפר את חייהם, הם חולמים לזכות בסכומי כסף שיפטרו אותם מעמל כפיים.

הוא אומר: היפך מתיקות, לכאורה, היא העמל.

אבל הנה, לגבי תורה אנו מוצאים שוב ושוב כי חז"ל מדגישים את חלק העמל שנצרך לשם חיי תורה. כך לומדים חז"ל מן הכתוב (במדבר יט, יד) "אדם כי ימות באהל" - אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. כלומר - עמל. וכך מפרש רש"י את הפסוק בויקרא (כו, ג) "אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה". כי המתיקות האמתית מגיעה לא למרות העמל הקשה אלא דווקא בגללו.

וכך ניתן להבין את הברייתא דקניין תורה (אבות פ"ו מ"ד) "כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחי צעיר תחיה ובתורה אתה עמל", במבט של עם הארץ - זו תבנית מדויקת של חיים אפופי סבל, אבל התנא ממשך

היה פעם סוחר יהודי אמיד. הייתה לו חנות לממכר סחורות, רבים היו קונים בו בשל אמינותו ויושרו המופלג.

יום אחד השתתף סוחר זה בדרשת התעוררות שנשא רב העיירה בה התגורר. הרב דיבר על עניין הנשמה הרעבה לתורה, ותיאר ברוב עניין את השאלה הנוקבת

שכל איש ישראל ישאל בעלותו אל בית דין של מעלה: "קבעת עתים לתורה?" והדגיש את החיוב שיש על כל בן ישראל, עשיר כעני, עסוק כיושב בטל, להקדיש לפחות חלק מסדר יומו ללימוד התורה. הדברים נגעו בנשמתו של העשיר והוא החליט כי מהיום והלאה יקדיש שעתיים בכל יום ללימוד התורה ויהי מה.

אמר ועשה. כבר למחרת, אחר התפילה, בעודו עטור בטלית ותפילין, נטל מן ארון הספרים גמרא מסכת ברכות והחל ללמוד ברצינות ורציפות.

בינתיים הגיעו סוחרים אל בית המסחר לבצע הזמנה גדולה, אך הם מצאו את החנות נעולה. הם הזעיקו את רעיית הסוחר, ושאלו את פיה לפשר היעדרו. הרעייה ביקשה מהם להמתין והיא שלחה לחפש את בעלה. השליח התרוצץ בכל מקום - אך לא מצא את הסוחר. לבסוף נכנס אל בית המדרש, שם מצא את הסוחר דנו, יושב מול הגמרא ולומד בקול.

השליח מספר לו כי ממתנים עבורו משלחת של סוחרים, שהגיעו בכדי לבצע הזמנה כלשהי, וכי רעייתו מחפשת אותו בכל העיר. הסוחר עצר לרגע מתלמודו, פנה אל השליח במילים נחרצות: "תודיע לאשתי שנפטרת מן העולם!"

השליח המבולבל העביר את המסר, והאשה ההמומה קיבלה את הבשורה הנוראה בפיך ברכיים. כבר לא עניינו אותה הסוחרים הממתנים ולא העסק שבעליו אינו. המומה ומבולבלת ניסתה להרגע מן ההודעה הדרמטית והקשה מכל. שברי מחשבות מעורבבות עם דמיונות אפורים על החיים העלובים המצפים לה מעתה והלאה. אלא שכעבור שעה קלה בא הרוג ברגליו. בעלה הופיע פתאום מולה, מחייך וענייני כהרגלו. אשתו התרגשה ותהתה בראותה אותו.

"חשבתי שאתה מת!" אמרה לו.

"אכן, כך הייתי", נענה בעלה מולה בפשטות.

"אני לא מבינה", אמרה היא.

"תראיי", הסביר לה בעלה. "ידעתי כי לא תביני ולא תסכימי שביום אחד פשוט אתחיל לגזוז שעתיים מן יום המסחר ונפסיד כספים, לכן החלטתי להסביר לך בצורה פשוטה כי בשעות הללו הנני מת. לא קיים. זיכרון קלוש להתאבל עליו... תחשבי שאכן היום הלכתי מזה העולם ומה אכפת לך שבשאר שעות היום הנני חי וקיים?..."

אדרבה: "ואם אתה עושה כן אשריך טוב לך אשריך בעולם הזה טוב לך לעולם הבא", זה בדיוק המתכון לאושר.

מה ההיגיון בזה? איך ייתכן שדווקא בתת תנאים הללו, דווקא במצב העגום הזה של חוסר כל, דווקא אז מביטיח התנא כי אשריו בעולם הזה?!

ובכן, זו סגולת התורה. "לפום צערא - אגרא", כמה שהאדם עמל, כמה שיהא מוכן להקדיש מעצמו בשביל לימוד התורה, כך הוא מראה עד כמה היא חשובה אצלו, ולפי כמה שיהא חשובה אצלו הוא מקבל את טוב טעם ודעת התורה.

"עצם ענין מתיקות התורה, באה על ידי היגיעה, שגורמת אהבת התורה לאין שיעור". (משנת רבי אהרן, שיחות מוסר, ח"א מאמר ח)

דמיון השלווה המזויפת

בני אדם נוטים לנחם את מצפונם ולחשוב כי במציאות אחרת היה להם הרבה יותר טוב והרבה יותר קל להקדיש את חייהם לתורה. זו הסיבה שכולם אוהבים כל כך סיפורים, גם דמיוניים ובדיוניים. כמעט לכל אדם באשר הוא ישנו דמיון על חיים אחרים בו יוכל ישב בשלווה ולעשות את שפנימיותו מבקש.

הדמיון המצוי שצף אל המחשבה בדרך כלל בעיצומו של סדר קשה או יום אפור ונטול חשק, והנשמה מבפנים מקרינה את רעבונה. או אז ידמיין את עצמו במקום פסטורלי, צבוע באלף גוונים של פרחים ריחניים, השמש שולחת נהוגות המתנפצות אל הסביבה וזורעות חמימות תמימה, וברקע זמרת ציוצים של להקות מעופפים שמנקדות במעופן את השמיים התכולים. ושם, בסמוך לאגם מים מפכה, על מרבד דשא רך, ירוק ורענן, בצל קריאות געגוע של ברבורים השטים להם בשלווה, מונח לו סטנדר עם גמרא, הוא מתרווח על הכורסא העמוקה, ופשוט מתענג על ה' בתוך מנוחת הנפש הזו, כששום דבר אינו מטריד את המנוחה, שם, בעיני רוחו, יצליח ללמוד כפי באמת רוצה. כפי שהוא באמת יכול. אבל ברור שזו עצת היצר. אותו יצר שמשכנע בעיצומו של סדר עיף או זמן כושל כי הסדר הזה או הזמן הזה כבר מפוספס ובע"ה ליום או לזמן הבא יגיע עם חשק גדול הרבה יותר, הוא היצר שמשלה את בן התורה כי במציאות אחרת היה עוסק יום וילה בתורה.

חז"ל אומרים (אדר"נ ג, ו) "יפה אחד בצער ממאה שלא בצער". הלימוד בשעת הקושי וההתמודדות - יפה מאה מונים מלימוד בשעה של מנוחה ונחת. היינו, הלימוד הזה שכרוך בעמל - לא רק שווה ומזכה בשכר הרבה יותר מלימוד שבא בקלות וברגיעה, אלא גם "יפה", היינו - מתוק.

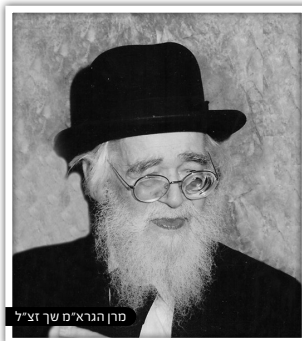
ומשום כך, המחשבה שעולה לפעמים בלב בן הישיבה: לו רק היה לימוד התורה קל יותר, אילו הייתי בעל כישרון גדול יותר, או נמשך מטבעי אל הגמרא - נקל היה לי להרגיש במתיקותה של תורה. אולם כיום, כשהלימוד עולה בידי בקושי, במאמץ ויגיעה, כיצד אוכל לחוש את ערבות התורה?

ולא חשוב מהי מקור המחשבה הזו, במה הקושי ואיה העמל. האחד, מתקשה בהבנת תיבותיה הקדושות ודבריה העמוקים של התורה; ולרעהו הכשרוני, קשה דווקא עניין החזרה כראוי. אצל השלישי, קשה עליו להתמיד בלימודו ברציפות לאורך זמן, לרביעי קשה להסיח את הדעת מטרוזותיו ולתת לבו לתורה, ואילו החמישי אינו חש בטוב והלימוד קשה עליו, וכן הלאה, איש איש וקשייו. הצד השווה שבכולם, שהינם סבורים הם כי לו רק היה פתרון פלא לקשייהם. ולו היתה נחשבת מהם היגיעה, היו מאושרים עד בלי די. ואין לך טעות גדולה מזו, אדרבה, דוקא היגיעה והקושי, איש איש על פי דרכו, הם אלו המביאים את האדם לחוש את מתיקות התורה. ולא זו בלבד, אלא שמתוך היגיעה בדברי התורה, מתמלא האדם כולו בערבות ומתיקות התורה, עד שאפילו דברי תורתו יהיו ספוגים בטעם ומתיקות, כמו שאמרו במדרש (ילקוט שמעוני שה"ש רמז תקפא): "ישקני מנשיקות פיהו, אם עמלת בתורה, סופך להשיק לאחרים, סוף שדברך מתנשקין, סוף שפתותך מתנשקות...". וביאור הדברים, שאף דברי התורה שיביע אדם זה כלפי חוץ, יהיו מתוקים לאין שיעור, עד שכל שומעיהם יאמרו 'שפתים ישק', וכל זאת מכח עמלו בתורה.

"החיים הוא ירק מדברי, לא ניתן לאכילה בהיותו מעופר בעפר אדמתו, אבל מה מתקו החיים אחרי מריקתם ושטיפתם, ומה נעמו החיים המזהירים" (החזון איש, קובץ אגרות ח"ג אגרת א')

תורה ללא עמל אינה מתקיימת

כללו של דבר: בכדי לקנות מתיקות של תורה מוכרחים לעמול. אין מנוס. כמו לכל דבר בחיינו, כל שכן וקל וחומר בתורה, אין שום אפשרות להגיע למתיקות על ידי ישיבה אגבית מול הסטנדר, ולימוד נינוח לצד קפה מהביל וסיגריות... אין ברירה, הדרך היחידה היא ל-ע-מ-ו-ו-ל-! כפשוטו וכמדורשו. מצוות תלמוד תורה אינה מצווה קיומית שצריכה להיעשות, היא מצווה שמצריכה עמל, שמצריך את מקיים המצווה הזו להמית את כל סביבתו ולהשאיר בחלקו אך ד' אמות של הלכה בלבד.

מרן הגרא"ם שך זצ"ל

ולפיכך כתבו רבותינו, שלימוד תורה בלא יגיעה, אינו נחשב בגדר לימוד תורה כלל. כה דברי בעל ההפלאה (פנים יפות בראשית ג, יז), על דברי המשנה (אבות ג, יז) "אם אין קמח אין תורה": "כי כמו שצריך לברר החטין מן הפסולת עד שנעשה קמח, כמו שאמרו

חז"ל (ברכות נח ע"א) 'כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת', כן צריך לברר כל הלכה עד שמוציא ממנה את הקמח... והו שאמר: אם אין קמח אין תורה, אם אינו מיגע את עצמו לברר הלכה על בוריה, לא מצא תורה, כמו שאמרו (מגילה ו ע"ב) 'לא יגעתי ומצאתי אל תאמין'."

וכן מסורת בידינו מרבינו הגר"א, שהיה רגיל לומר כי "לימוד תורה בלא יגיעה, כמוהו כביטול זמן" (מפי הגר"מ פיינשטיין זצ"ל). ורבינו הגר"א, נאה דורש ונאה מקיים היה: פעם נשלח אליו מלאך מגיד משמים כדי ללמדו את סודות התורה. מי מאיתנו לא היה חפץ ללמוד חברותא עם מלאך, היש לך לימוד תורה נפלא מזה? אולם הגר"א לא אבה לקבל את המלאך וביקש ממנו לשוב למרומים, כי חפץ רק במה ששיגי בעמלו בעצמו (הקדמת הגר"ח לפירוש הגר"א על ספרא דצניעותא).

וכאשר נשאל מרן הגרא"מ שך זצ"ל על דרך לימוד שהתמקדה בידעת פסקי ההלכות בקלות, נענה ואמר: "דרך זו המבטלת את יגיעת התורה - אינה מרבה תורה, אלא היא גזירה של ביטול תורה!" (מתוך דברים שנאמרו בישיבת פוניבז', כסלו תשנ"ג).

"לא יתקיים מן החכמה אלא מה שנלמד בעמל ויגיעה ויראה מן המלמד, אבל קריאת המנוחה והתענוג - אין קיום לה, ולא תועלת בה" (רמב"ם, פירוש המשנה אבות פ"ה מ"ט)

לכוון לאמת התורה רק ע"י יגיעה

היה זה בעת שהגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל בעל ה"ברכת שמואל" מסר את שיעורו הקבוע בפני תלמידיו בישיבת קמניץ. התלמידים היטו וזהב והקדישו מחשבה מרובה להבנת הדברים הבהירים אך העמוקים, הבניין נערם אריח על גבי לבנה, יסוד שנחצב ביסודות איתנים על הסוגיה הנלמדת.

לפתע זרק אחד התלמידים קושיה. לרגע השתררה דממה. נדמה

המשך בעמוד הבא <<<

יגיעת ומצאת תאמין

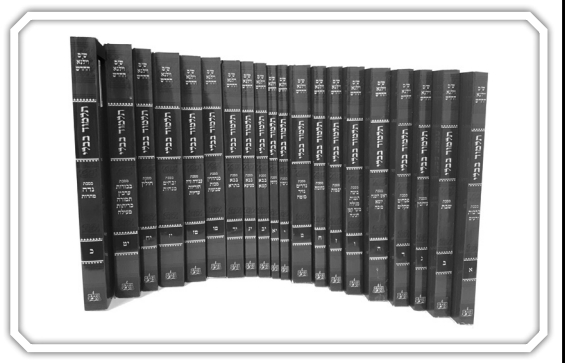
ומעבר לזה שרק על ידי עמל ניתן לרכוש 'שייכות' וחיבור אל התורה הקדושה, ישנו טעם נוסף, עמוק מעט יותר. והוא על פי יסוד שייסד הגאון הגר"א בפירושו על משלי (פרק טז, כו) וז"ל שם: "...שלומדן לאדם בבטן אמו כל התורה, מה שיהיה ביכולת האדם להשיגה כל ימי עמדו בזה העולם, וזהו 'כי לכך נוצרת' (אבות פ"ב מ"ח). וזהו שאמרו (מגילה ו ע"ב) 'יגיעת ומצאת תאמין', כי מה שהיה ואבד יוכל להמצא. וזהו (משלי שם) 'נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו, כלומר, פיהו שלמד כל התורה קודם בואו לאויר העולם, הוא מכיפו ומכריחו שיעמול... שפיהו מכריחו ללמוד תמיד למצוא אבידתו'.

מתבאר, שידיעת התורה טמונה היא ונמצאת תמיד בנשמתו של כל אדם מישראל מאז היותו בבטן אמו, שם למדה מפי המלאך את כל דברי תלמוד התורה בחודשים מספר (גדה ל:). אלא ברגע בו נחלץ הגוף הקרוץ ויצא אל אוויר עולם השקר, מתעטפת

היה כי הקושיה עצומה כל כך שהיא מפריכה את כל היסוד הנישא שהעמיד הגר"ד במחצית השעה האחרונה. אלא שטרם הספיקו התלמידים לעכל את עוצמת הקושיה, הגיב רבי ברוך בער ובמספר מילים השיב תשובה ניצחת והעלימה את הקושיה כלא הייתה. ובתוך כדי דיבור קם ממקומו והחל מסתובב בחדר כאשר פניו תפוסות ונוגות. לפתע עצר ודיבר אל תלמידיו בקול נשבר, כמודה ומתחרט: "הוו יודעים, בני היקרים, כי עשיתי שלא כהוגן! חכמינו הקדושים אמרו לא יגיעתי ומצאתי אל תאמין, אין התורה נקנית אלא ביגיעה, כל הלכה והלכה וכל פרט ופרט מוכרח שיבוא מתוך יגיעה. אמרתי לכם תירוש מהיר, ונדמה שהוא טוב וחריף, ולואי שלא אכשל ח"ו כמגלה פנים..."

ושבו הסתובב על פני החדר דקות ארוכות כשהוא מעמיק בעיונו, עמל עם עצמו להבין לעמקם של דברים. וכעבור זמן מה עצר ונהרה נשפכה על פניו ואמר לתלמידיו: "ב"ה מתחיל אני להבין קצת את הסוגיא", והתחיל מציע בפניהם את אותו תירוש עצמו!

ובתוך כדי דיבור קם
ממקומו והחל מסתובב
בחדר כאשר פניו תפוסות
ונוגות. לפתע עצר ודיבר
אל תלמידיו בקול נשבר

הנשמה הקדושה הזו בכמה וכמה עטיפות של שקר שרובצים ומצפים לו בפתח.

והנשמה הזו, שבמהירות רבה הכילה את כל התורה מפי המלאך, צריכה מעתה לגבור על כל שכבות הגוף. בכדי לחזור אל אותה ידיעת התורה שהשיג בבטן אמו עליו לעמול להשיל מעצמו את אותם שכבות גוף וחיצוניות המעכבות. וזאת יכול הוא לעשות ע"י עמל התורה, אלו בעצם המפריעים להשגת הדברים כראוי. ומעתה נבין אפוא, כי על האדם להשיג את התורה דוקא על ידי עמל ויגיעה, מפני שבלעדיהם יישאר הלימוד חוצה לו, ולא ישיג את התורה הטמונה בנשמתו - שלמד מפי המלאך, ולא יתחבר אל התורה כראוי. ורק על ידי העמל המשבר טבעי הגוף ורצונו, מתחבר האדם אל מהותו האמיתית הנמצאת בתוך נשמתו.

"לימוד התורה צריך להשפיע על האדם שפע של קדושה וטהרת הנפש, ולהפכו מעיר פרא אדם יוולד' עד למדריגות עליונות... אמנם כל התועלת הזו לא תתקבל אלא מתוך יגיעת הגוף והנפש בעמלה של תורה" (הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצ"ל, דרכי החיים פ"ב)

העמל מבטל את יצר הרע

כעין הדברים הללו מצינו גם בכתבי החזו"א (קובץ אגרות ח"א אגרת לז): "עיקר סגולת התורה להביא את האדם לרוממות עילאה ולהכיר חובתו בעולמו, באה על ידי עמלה של תורה, וכל שהאדם מוסיף ביגיעתו, מנתק בזה חבלי היצר, וממאס בתענוגי ההבלים, ונפשו משתוקקת לרגשי קודש ועונג החכמה, ומתק טהרת הלב".

« המשך בעמוד הבא »

רק שהפעם היה הדבר מתוך יגיעת התורה...

כלומר, אינה דומה תורה ללא יגיעה לתורה מתוך עמל ויגיעה! **"והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה ירושה לך - ולא תשיגנה אם לא תיגע בה" (רבינו יונה אבות פ"ב מ"ב)**

העמל מחבר לתורה

ההסבר לזה הוא, מפני שרק על ידי העמל והיגיעה נוצר חיבור בין האדם לתורתו. כמו שכתב הגר"ו מסלאנט (הובא בספר אילת אהבים עמ' קצב): "אל ידאב לב האדם על זאת, מי יתן ואשיג שלימותי בחכמה וביראה ובמדות בלי יגיעה, והייתי משיג יותר. אל יאמר כן! רק הודות לזה העמל, הקנין נחשב שלו, ואף החכמה שלו היא".

האדם חש קשר לדבר שעמל בו, כך דרכו של עולם, שהרי רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חברו (ב"מ לח ע"א), ופירש רש"י: "חביבה עליו על ידי שעמל בהן". ומידה מרובה בתורה, שעל ידי העמל הרי הוא אוהבה ומתאחד עמה. וזאת מלבד עצם העניין של סגולת התורה, שהיא מזככת את האדם ומטהרתו, ומשפיעה עליו וטובעת בו חותם. לימוד שתובע חותם בוודאי אינו לימוד קל 'מלמעלה', אלא לימוד בעמל, ביגיעה על הבנת הדברים לאשורם.

"העמל הוא העבודה המעולה, ואשר עליהם כווננו חז"ל בהפלטת התורה על לומדיה. והמהפך את הגשם לרוח ואת הגוף לנפש. והנכנס ברמ"ח אבריו של האדם, לזככם ולעדנם לקיום חיי התורה". (קובץ אגרות ח"א אגרת א)

הרבה, אלא מי שיגע הרבה לפי ערכו..."

אם נפרוט את הדברים, נמצא כי אדם חסר כל כישרונות, העמל ויגע בתורה ומתגבר על טרדותיו וקשיי ההבנה, אף על פי שאינו מבין הרבה ואינו זוכר דבר, מכל מקום כשיגיע לעולם האמת יגלה כי מקומו ומדרגתו לצד הראשונים, האמוראים, או התנאים הקדושים, ואף שזכר תורתו שקול כמותם, מחמת שיגע בתורה ככל שביכלתו!...

הרי שעיקר עניין תלמוד התורה הוא עניין היגיעה והעמל על דבריה. על האדם לחפוץ ביגיעה ולתור אחריה, שכן אך היא אשר תזכה אותו למדרגות נשגבות לעתיד לבוא. ומה אומללים הם אותם שניחנו בכישרונות מרובים, המבטלים מהם את יכולת היגיעה...

"גם כי למד הרבה יותר מחבריו, אם היתה הכנתו יותר ממה שלמד, וחבריו לא למדו כמוהו אלא שלמדו כפי כל הכנתם, יהיה להם יותר שכר ממנו, כי השלימו את חק

ממחיש לנו מרנא החזו"א בלשונו הצוירית, כי כל כמה שעמלו גדול בתורה, כך מתנתק הוא מכבלי היצר הרע, משיל מעליו שכבות של חיצוניות. הן נמאסות עליו, כל כמה שהוא נוטש אותם יותר. כמה שהוא מתרחק מהם יותר כך יבחין עד כמה חיוורות ומאוסות המה.

כך מסביר הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל את מאמר חז"ל בסוכה (נב ע"ב): "אם פגע בך מנוול זה - משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ וכו'". לפי שכשמכיר האדם במתיקות התורה - באופן אוטומטי מתבטלים בעיניו כל הרצונות האחרים, ובכללם כל תענוגי העולם הזה. הם מקבלים מה שמכונה 'פרופורציות'. והרי הדבר מעין ביטול היצר הרע לעתיד לבוא (יחזקאל לו, כו): "והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר".

"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, שנאמר (תהלים ד, ה) 'רגזו ואל תחטאו. אם נצחו - מוטב, ואם לאו - יעסוק בתורה' (ברכות ה ע"א)

לפי העמל השכר

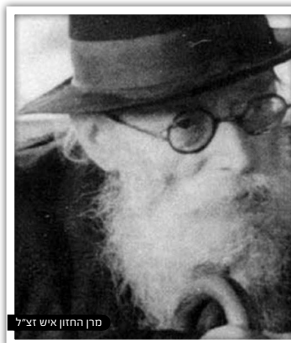
"דברי חז"ל קדש קדשים, שאמרו: לפום צערא אגרא, וכל הנסיונות והצער והיגיעות שיש לאדם על ידי עסק התורה, הוא המביא לבסוף להצלחה הגדולה", דברים אלו כתב הקהילות יעקב לתלמיד שהתקשה בלימודו. ואכן, מדברי חז"ל מתבאר כי שכרו העצום של לימוד התורה, ניתן לאדם אך ורק עבור יגיעתו. אין זה משנה

כלל מידת כשרונו של האדם, תפיסתו המהירה או זכרונו המשובח, כל אלו אינם מזכים בשכר כלשהו. אדרבה - הם מחייבים ללמוד כמידת היכולת והכישרון. הדבר היחיד עבורו ניתן שכר לימוד התורה - הוא יגיעת התורה. וכמו שהקדימה התורה כתנאי לכל ברכותיה: "אם בחוקותי תלכו" - ודרשו חז"ל: "שתהיו עמלים בתורה".

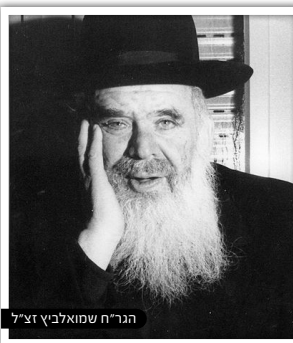
כך היה מסביר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל את מה שאומרים בנוסח הסיום "אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר", אף שלכאורה הם עמלים וכן מקבלים שכר, שהרי הם מוכרים את פרי עמלם ומתפרנסים מכך, אלא שמכל מקום, על העמל עצמו אינם מקבלים שכר, אלא על התוצאה. משא"כ בתורה שמקבלים שכר על העמל עצמו ללא כל קשר לתוצאה.

דברים מבהילים כותב בעל אור זרוע (הלכות ק"ש סי' ו'): "אדם שטרח בתורה כל מה שהיה יכול לטרוח, אע"פ שלא עלה בידו אלא דבר מועט, נותנים לו כאותו שטרח כמותו ועלה בידו הרבה". כלומר, נדרש מן האדם לטרוח ולעמול בתורה עד כמה שידו מגעת, אין קו שאם אינו מצליח אזי הותר לו להתיימשך. תפקיד האדם הוא לעמול, וכפי העמל - השכר.

ושמא יעלה חשש בלב האדם, אף אם שכרו של היגע בתורה גדול ועצום יהיה, האם בהשגת התורה וידיעתה יגרע חלקו מחלקם של בעלי הכשרונות? על כך ישיבו את נפשם דברי מרן הקה"י (חיי עולם, עמ' פד): "בעולם הבא אינו זוכה לשלימות התורה מי שידע

מרן החזון איש זצ"ל

הגר"ח שמואלביץ זצ"ל

המאר"ש רבי אהרן קוטלר זצ"ל

הכנתם, והוא לא השלימו" (המבי"ט, בהקדמה לספרו בית א' להים)

לעמול להגיע להבנה הפשוטה

יגיעת התורה לא ניתנה ליחידי סגולה. לכל אדם הזכות - אם אך ירצה - להיות יגע בתורה.

ראשית חכמה היא העמל וההתאמצות להבין את דברי התורה לעומקם, וכפי שאמר ראש ישיבת בריסק, הגאון רבי אברהם יהושע סולובייצ'יק שליט"א, בהספד על אביו, הגאון רבי יוסף דב (ישורון ח, עמ' רנד): "שמעתי מפיך, אבא, כמה פעמים, כי מסירות הנפש הגדולה ביותר היא מסירות הנפש על ההבנה. העמל והיגיעה להבין, ולהבין היטב, ולא לוותר בשום אופן עד שתהיה ההבנה ברורה וישרה כחוט המשקולת, היא מסירות הנפש הגדולה והקשה ביותר". וכך היה רבי עקיבא איגר מזהיר את תלמידיו, גדולי תורה כשלעצמם, שעיקר יגיעתם ועמלם בתורה יהיה להישיר השכל עד תכלית ההלכה, אף אם על ידי כך יחסרו מעט בלימוד הבקיאות, כי מי שיישר את שכלו על פי התורה, שכלו ישמרהו מן הטעות גם בענינים שלא עסק בהם עדיין (מתלמידו הגר"נ זילברברג, נדפס בחי' רע"א חולין, ורשא תרצ"ב).

ורבותינו גדולי הדורות, כולם נשתבחו בעמל ויגיעה עצומים להעמיק בתורה ולהבינה, עד כלות הכוחות ממש. עובדות וסיפורים לרבבותיהם ממלאים ספרים לאין סוף אודות העמל הזה שאין מוצאים בשום אומה ועל שום עניין אלא על התורה בלבד, וזה

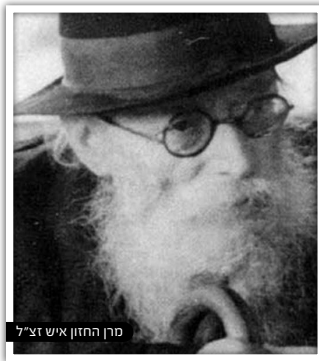
המשך בעמוד הבא <<<

"אי אפשר להשיג", המשיך החזו"א ואמר, "ואין שום אפשרות לדעת נכונה מהו טעמה של מתיקות התורה ללא טעימה חושית. משום שכמו כל טעם גשמי באשר הוא, אין שום יכולת להעבירה נכונה בעזרת מילים בלבד, מוכרחים לטעום בכדי להשיגה, כך גם במתיקות התורה, הרוצה להשיגה עליו לעסוק בתורה לכל הפחות במשך שלוש וארבע ובוודאי חמש שעות רצופות".

(כמובן, שישנם הנאות שונות שבאות עם הלימוד, כגון הנאה של הבנת סוגייה, סברא מחודשת או קושיה ותירוץ, שאכן נותנים טעם ערב ואפילו סיפוק מן הלימוד, אך אלה אינם מביאים את תחושת מתיקות התורה המדוברת, שבסופו של דבר תביא לאהבה רבה אל התורה, כי היא גדולה בהרבה, כפי שתיאר זאת החזו"א). "ולאחר שש שעות", המשיך ועיניו בורקות ובוהקות, "שוכח הלומד מכל הבלי העולם. הוא צולל לחלוטין בתוך מימי התורה ומכמניה, וההבלים שעולם ההבל מספק שוב אינם תופסים כל מקום בנפשו המגבהת עוף..."

"ולאחר שבע שעות", הרעים החזו"א בקולו הספוג רגש, "כי אז יכול הוא לחוש בקרבתו המיוחדת אל קב"ה עם אורייתא, ואין לו מכל הנאות שבעולם מאומה, והשמחה ממלאת וגודשת את כל ישותו..."

בשלב הזה היו עיניו עצומות לחלוטין, כאילו מרחף הוא בעולמות של עונג עילאי והוא המשיך בלהט: "ולאחר שמונה שעות של לימוד ברציפות, הרי הוא מרומם ונשגב עד שלא נופלת בליבו שום מחשבה ותאוה חומרית, וכל כולו משתוקק ומתאוה וכוסף וכמה לאלוקיו... "וכחלף תשע שעות תמימות של עסק התורה בהמשך אחד", המשיך החזו"א ותיאר בחיות ובהתרגשות באוזני צמד הבחורים התוהים והנרגשים, "הרי אז הינו כבר כולו קודש קדשים למעלה-למעלה..."

מרן החזון איש זצ"ל

"ולאחר עשר שעות רצופות שכאלו", קולו נעתק מרגש שגואה על גדותיו, "אז... אוי אוי אוי... עין לא ראתה אלוקים זולתיך! אין כל מילים שבכוחם לבטא את מצבו ורגשותיו התמימים והנישאים גבוה מעל גבוה..."

השניים שזכו בשיחה בלתי שגרתית זו מן ההפקר, ראו את הלהט הטהור והמזוקק שבוקע מלב קודשו של החזו"א, ואהבתו הבלתי ניתנת לתיאור את התורה שפרצו עם מילותיו וסגנונו הצירי, הפנימו את האש הזו אל תוך נשמתם, והיו לת"ח מופלגים. לימים אף זכה אחד מהם ללמוד חברותא עם הסטיפלער בעל הקהילות יעקב.

"עיקר הלימוד הוא התמידי והבלתי נפסק. ללמוד שעה אחת ולהפסיק שעה אחת, הוא קיום התוהו, האפס וההעדר, הרי זה זורע ושולח עליהם מים לסחפן... בלימוד התמידי הוא סוד הקדושה, וזה שעושה תורתו קרעים קרעים - אסף רוח. מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד" (אגרות חזו"א, ח"א אגרת ג)

חסר ברציפות - חסר במתיקות!

הגאון הגדול רבי יצחק שיינר שליט"א ביאר עבורנו את דברי

לבד מוכיח עד כמה עצומה ושרושה היא סגולת התורה. כה מעיד רבינו הגר"ח מוואלז'ין על רבו הגר"א (בהקדמה לביאור הגר"א לספרא דצניעותא): "וכמה יגיעות יגע זה האדם הגדול בענקים, לא יאומן כי יסופר, עד שהוציא כל ענין לאור ברור לאמיתו כו'. אף כי היו ידיו רב לו ברוחב שכלו, ועומק בינתו המלאה לה דעת מכמה דורות שלפניו, עם כל זה לא היה סמוך לבו הטהור בזה, עד אשר שקלו במאזני שכלו שכל הקדש כמה מאות פעמים, וביגיעה נוראה, ולא אכל ולא שתה כמה ימים ולילות, ותדד שנתו מעיניו, עד כי חשך משחור תארו, ונתן נפשו עליו, עד אשר האיר ד' עיניו לבא עד קצה תבונתו, וכרגע קרן אור פניו הטהור מחודתא ונהירו דאורייתא". הרי עמלו! הנה יגיעה!

"כל סגולות התורה נאמרו על עמלה... יש בתורה גוף ונשמה, העמל בה היאות מזדווג גם בגופה גם בנשמתה. והרגילים בעמל התורה, ועיניהם נשואות תמיד למרום לזכות לאסוקי שמעתא, הם המה המלאכים היוצאים מעמל התורה" (חזון איש, קובץ אגרות ח"א לג)

עמל הרציפות - מכפיל המתיקות

לעניין הרציפות נייחד בע"ה פרק בפני עצמו, אלא שכאשר אנו דנים בעניין העמל שצריך בלימוד התורה אי אפשר להתעלם מן הרציפות שמצריך עמל רב, בהיותו והיצר משקיע כוחות מיוחדים בביטול הרציפות, דווקא לפי שמודע לכוחו והשפעתו. ובכן, לימוד התורה ברציפות, לאורך זמן, אינו מן הדברים הקלים לאדם, ועליו לעמול בכל כוחותיו כדי לסגל בנפשו - לפי דרגתו - את ההתמדה בתורה, ואף דבר זה הוא בכלל עמל התורה. אך לעומת הקושי - מה רב הגמול, כפי שימחיש המעשה הבא:

משום שהוא לא ניגש אל הגמרא בקלילות ובשלווה, אלא ברטט וזיע, בהתרגשות ורציניות.

על גג ביתו של מרנא החזון איש היו בונים סוכה לקראת הימים הנוראים, שהייתה משמשת את החזון איש לתפילות החג. ובהיותו והמקום היה מאוורר ונוח, היו אי אלו אשר השתמשו בסוכה כעין בית מדרש זמני, ובמהלך חודשי החגים, היו מצויים שם צורבים שיושבים ולומדים שם. יום אחד עלה החזו"א לסוכה ומצא שם צמד בחורים צעירים אשר הפליגו בתוך לימודם בשיחה בטלה. בהבחינם בפאר הדור שתפס אותם בקלקלתם, נבוכו ונכלמו עד שורשי הנפש. החזו"א ניגש והתיישב על ידם, ובנימה אבהית פנה אליהם: "טיירע בוחרים... זה שהנכם יושבים ומתבטלים מן הלימוד, מעיד עליכם כי עדיין לא השגתם את עומק מתיקותה של התורה וכי קודם כל עליכם לחתור להגיע לכדי הנאה זו..."

"היודעים אתם יקרירי", המשיך החזו"א ודיבר אליהם, "את מתיקותה של התורה אי אפשר לחוש אלא לאחר שקידה של שלוש וארבע שעות רצופות. לפני כן אין שום אפשרות לחוש את אותה המתיקות. וק"ו לאחר חמש שעות רצופות, שאו אז חשים באותה מתיקות גדולה עשרת מונים יותר."

להפסיק את הרציפות. סיפרו שהיה כורך סביב ראשו סדינים רטובים להקל עליו הכאבים ותכף ממשיך בעיונו... משום שהוא לא ניגש אל הגמרא בקלילות ובשלווה, אלא ברטט וזיע, בהתרגשות ורציניות. כי עמל התורה קשורה גם בעצם צורת הלימוד. שלא ילמד האדם מתוך תענוג ונחת, אלא באימה ויראה, ברתת ובזיע.

זו צריכה להיות הגישה לתורה, שכן מעיקר הדין, היה על כולנו ללמוד תורה רק בעמידה; אלא שמשמת רבן גמליאל ירדה חולשה לעולם, והתירו ללמוד בישיבה. ועדיין אמרו על כך (מגילה כא ע"א): "משמת רבן גמליאל, בטל כבוד תורה"... וכך ניגשו גדולי הדורות מאורי דרכינו אל התורה, מתוך כבוד וחיל, רטט וגיל.

על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל סיפר הגאון רבי יעקב קמינצקי, שתנוחת גופו העידה על הסיבה שבגללה עלה על כל רעיו בלימוד התורה. מעולם לא נשען אחורה אל מסעד הכסא, גופו תמיד נטה קדימה, ער ודרוך, חי ומרגיש. מצחו תדיר היה חרוש תלמי מחשבות, כמתאמץ לגלות את הכוונה האמתית של דברי התורה הקדושה.

כאשר הספיד הרוגוטשובער את האור שמח, הגדיר את יגיעת התורה שלו ואמר, כי תמיד היה נראה כמי שפרצה שריפה בביתו! כפי שכל אדם כאשר מתודוע על שריפה שמאיימת על רכושו או חלילה על בני משפחתו, הרי יגלה בעצמו כוחות עצומים שלא ידע עליהם מעולם, וכגיבור יאזור חייל ויצא להציל את מה שניתן, הרי בזמן שכזה אף אחד לא יתהלך לו בשלווה ורגיעה ויציל במתינות, אלא יעבוד יותר מכפי כוחו במהירות וזריזות. כך, בתחושה שכזו, חי האור שמח: תמיד היתה זולקת שריפה! מדורת אור התורה! תמיד בערה בו אהבת התורה ללא שיו, וכל יום ויום גילה בעצמו כוחות חדשים, והוסיף לגדול בתורה ולחדש בה חידושים נפלאים, בלא שיתן לנפשו מנוח. הן, שריפה משתוללת! "הלוא כה דברי כאש!"

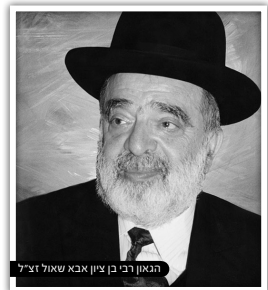

הגאון רבי יצחק שיינר שליט"א

החזון איש, האמנם אי אפשר להשיג את מתיקות התורה אלא אחר שקידה של שלוש וארבע שעות ברציפות בלא הפסקה? וכי אותם העוסקים לפרנסתם ולומדים שעה או שתיים ביום, אינם חשים כלל במתיקות התורה? הסכים ואמר: "אכן כן הדבר, ודאי שאין להם את המתיקות! המתיקות האמתית הזו היא נחלת המתמידים השוקדים על תלמודם ברציפות וביגיעה למשך שלוש וארבע שעות לפחות..."

אין מנוס.

אמנם, בוודאי שגם במעט זמן, אם מעריכים נכונה את הזמן ומייקרים כל רגע ורגע, שייך ג"כ לזכות למתיקות בתורה. כך בדברי החזון איש עצמו (קובץ אגרות ח"ג י): "מושג של שקידה אינו תלוי בהארכת הזמן, אלא במסירת האישיות ונתינת הלב במתנה לעיון התורה". כלומר: אם האדם נותן את לבו בשלמות לתורה גם בשעות שבהם אין הוא פנוי לעסוק בה, ואין הוא מסיח את דעתו ממנה, נמצא שההפסקה לצורך עסקיו אינה בבחינת 'הפסקה'. משום שהעיקר אצלו היא השעה, ולו הקטנה, בה הוא עושה את שחפצו ורצונו האמתי הפנימי לעשות - לעשות בדברי תלמוד תורה. כעין זה היה מבאר הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, שעמל התורה צריך שיהיה דומה למה שאמרו חז"ל "ואת עמלנו אלו הבנים". כשם שבניו של אדם נתונים על לבו תמיד, ושנתו נודדת מעיניו בעבורם, ואם חלילה ילדו של אדם אינו חש בטוב, פונה הוא מכל ענייניו ושווה עם ילדו עד שיבריא, כך בלימוד התורה, על האדם לתת את לבו במתנה לתורה, שהיא תעסיק את מחשבותיו ביום ובלילה, ותהיה הדבר החשוב לו ביותר בעולם, לא מן השפה ולחוץ, אלא בפועל ממש.

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל

"ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה אם למד מיד בלי הפסקה, והטעם דמהני לכל היום, ומאי שנא מסוכה שצריך לברך בכל פעם שנכנס או אוכל, דשאני תורה שאינו מייאש ומסיח דעתו, דכל שעה אדם חייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה, והוי כמו יושב כל היום ולומד" (ט"ז או"ח סי' מז סק"ו)

לגשת אל התורה ברציניות והתרגשות

מסופר על הגאון רבי שמעון שקופ, שבתקופת לימודיו בישיבת וולאז'ין, היה לומד במקומו הקבוע ח"י שעות רצופות ביממה. לא פעם קרה שמרוב עמלו ועומק עיונו היה ראשו מתחיל להלום מכאב. המאמצים המחשבתיים העצומים שהיה משקיע היו מתנקמים בראשו והיה נתקף כאבי ראש איומים. אך זה כמובן לא הצליח

"כי לעסק התורה צריך זריזות, ואי אפשר להשיג התלמוד מתוך תענוג ומנוחה, וכמו שאמרו בגמרא (מגילה ו ע"ב), אם אמר אדם לא יגעתי ומצאתי - אל תאמן" (בן איש חי, הלכות שנה שניה פ' לך לך)

על שאי אפשר לו לעסוק בתורה ועוסק

והנה היגיעה כמה פנים לה, לכל אדם חלק משלו ביגיעת התורה. יש המצטער מחמת שחולה הוא, ויגע הוא להתגבר על מכאוביו ולעסוק בתורה, הרי היא-היא יגיעת התורה שלו, וכפי שמספרת הגמרא על כמה חכמים שהיו חולים ועניים ועל אף מכאוביהם העצומים לא נמנעו מלעסוק בתורה, כרבי אלעזר ברבי שמעון (ב"מ פד ע"ב), ורבי חנינא בן דוסא (תענית כה ע"א). ועל כך פסק הרמב"ם (פ"א מהל' ת"ת ה"ח): "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין".

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל

ותדיר היה מרן הגרא"מ שך זצ"ל מזכיר את דברי המדרש (שמות רבה פ"ה סי' יח) על בני ישראל במצרים, שהיו בידם מגילות שבהם היו משתעשעים משבת לשבת, ומגילות אלו נתנו להם את הכח לעמוד בקושי השעבוד הנורא, עד כדי כך שאפילו פרעה הרשע עצמו ידע שאם ברצונו לדכא את ישראל, עליו למנוע מהם את לימוד התורה (עי"ש).

אם יכיר האדם וידע כי פרי עמלו - לו יהיה, וכל יגיעה, קטנה ככל שהיא, בונה ברגעים אלו את מעלותיו האישיות והרוחניות, ומחסנת את אישיותו בפני הקשיים שיבואו עליו לעתיד, יקל עליו להשקיע את כוחותיו לעמלה של תורה.

"מתיקות התורה המושגת על ידי עמלה, היא הערובה היחידה לעבור את הנסיונות הנוראים בדור נורא זה, דור עקבתא דמשיחא" (הגרי"ש אלישיב זצ"ל)

נוחה של דקה רצופה

לרוב אין כח - בפרט כאמור, בדורנו אנו, להתחיל בבת אחת בלימוד רצוף של שעות רבות מתוך יגיעה עצומה. ואף אם ינסה האדם לעשות זאת, חיזוק קצר-מועד יהיה זה, ובדרך הטבע סופו להחלש. אשר על כן, חשוב מאוד לקבל ולבצע את השינוי בשום עצה ותבונה.

מגדולי הדור שליט"א קיבלנו דרך נפלאה להתרגל למעשה ביגיעת התורה: יתחיל מעט מעט, מן הקל אל הכבד. אין לך אדם שאינו מסוגל ללמוד דקה אחת ברצף, מתוך שקיעות מלאה. ומכיוון שכך, ביכולתו להתרגל בדבר אט אט, בלא להחפז, באופן שיהיה לו קיום. אם יקבע האדם לעצמו חוק בל יעבור, שהדקה הראשונה בה מגיע הוא אל הסטנדרט, בכל יום ובכל סדר, תהיה דקה של יגיעה מלאה, אזי דקה זו תתן את השפעתה על כל הסדר כולו... ולא זו בלבד, אלא שברבות הזמן תתרחב הדקה ליותר ויותר, ולפתע יגלה האדם כי מאליו התרגל לשעות רבות של לימוד רצוף. וכל זאת כאמור, על ידי דקה אחת, שאין בה כל קושי.

מפי הגאון רבי דוד כהן שליט"א שמענו, כי על ידי ההרגל בלימוד תבוא לאדם אף המתיקות והערבות בתורה, וככל שיעבור הזמן יפחת הקושי, והדבר יהווה בע"ה מנוף עצום להצלחתו של האדם. "חלילה ליפול בזרועות היאוש, כי ברבות הימים, ברבות שעות הלימוד והמוסר, יהפך לאיש אחר. היתה פעם תקנה: שעה ראשונה של הסדר, לא לדבר אפי' בלימוד, להתרגל להתמדה, לשבת במקום וללמוד. תחילת היום תהי' בהתמדה, להתחיל עם שקידה" (הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל)

ויש, שמצטער מחמת דחקו ועניו, שגורמים לו מניעות ועיכובים שונים, המקשים עליו לפנות את זמנו לעסק התורה, ועל כך אמרו חז"ל (יומא לה ע"ב): "לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה, אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי, אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל?", שכידוע, היה עוסק במלאכת חטיבת העצים הקשה, ושכרו היומי היה סכום אפסי, השקול פעמיים לדמי כניסה לבית המדרש. חצי משכורתו נתן כדי להכנס לבית המדרש, והוא ובני ביתו התפרנסו בנותר...

וכנגדו העשיר, טרוד הוא בעסקיו, ואף הוא מצווה ביגיעת התורה, לפנות את זמנו כדי לעסוק בתורה בגופו. [אף שהתמיכה בלומדי התורה דבר גדול ועצום הוא, אולם 'יגיעת התורה' היא לעסוק בתורה בעצמו ממש]. וכמו שממשיכה הגמרא שם: "אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי, אומרים לו: כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר... בן חרסום, שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה, וכנגדן אלף ספינות בים, ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו, ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה... ומימיו לא הלך וראה אותן, אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה".

כלומר, לכל אחד באשר מצבו הוא, יש לו את חלקו ביגיעת התורה. האדם הרי לעמל יולד, ועמל התורה, בין אם הוא לעצם הבנת דברי התורה, ובין אם הוא עמל בהתנתק מן הקורות אותו שלא ישפיעו עליו ולמרות הקושי יעשוק בתורה - הרי כולם בכלל עמל התורה!

"נפסק בשו"ע, דאפילו בעל יסורים וזקן גדול ועני וכו' חייב לקבוע עתים לתלמוד תורה. וענין הקביעות הוא שיקבע לו זמן ידוע לתורה, שלא לשנות אותו הזמן, אפילו הוא סבור להרויח הרבה" (החפץ חיים, מתנה ישראל פ"ב)

העמל - סגולת השמירה מן הניסיון

ואחר כל הדברים האלה, כאשר חשיבות והכרחיות העמל ברורה ומפורטת, צריך כל אחד לקחת את הדברים הללו למעשה. להגשים אותם בפועל. וזו המשימה שנדמית כהר... יחשוב החושב, וכי איך אני, מפונק ועצל, מסוגל לקבל עלי את משא העמל הזה?! ובכן, מעבר להבטחה של דוד המלך בתהילים (לד, ט) "טעמו וראו כי טוב ה'" (שעל עניין הטעימה הזאת ייחדנו פרק נפרד), חשוב גם לדעת, כי הן אמנם בתחילה קשה על האדם להתרגל ליגיעה ועמל בתורה, ובמיוחד בדורנו אנו, דור של רווחה גשמית והתבוססות בחומר, דור שאנשיו אינם רגילים לעמול ולהתגבר על קשיים. רוב המלאכות שבעבר נעשו על ידי האדם, נעשים כיום על ידי המכונות, ואין נדרש מאיתנו כי אם ללחוץ על כפתורים... במצב שכזה, קשה נפשית על האדם לעמול ולהתייגע בפועל ממש. אולם ידע האדם נכוחה בנפשו, כי אדרבה, כל מציאותו ועלייתו הרוחנית של האדם, נעשית דווקא על ידי העמל. המשגיח רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל היה אומר, כי בלא עמל אי אפשר להגיע לשום הישג רוחני, אבל מידה טובה מרובה והעמל הזה גם מקנה לאדם את כוח העמידה בניסיונות, ושבירת הכוחות המתנגדים לו. ובזה ביאר מרן הגרמ"ל לפקוביץ זצ"ל (דרכי החיים פ"ב), את דברי הגמרא (ברכות סג ע"ב): "כל המרפה עצמו מדברי תורה, אין לו כח לעמוד ביום צרה", שאפילו האדם הלומד תורה בשקידה, אם לומד מתוך נחת ותענוג ואיננו עמל בה, חסר הוא את הכוח לעמוד בניסיונות ולהתגבר על הקשיים, מפני שרק עמל התורה מקנה לאדם כוח לעמוד ביום צרה.

צריך עיון

איתא בגמרא ברכות ס"ג: "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם. וכי אותו היום נתנה תורה לישראל? והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה, אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני. אמר ר' תנחום בריה דר' חייא איש כפר עכו תדע שהרי אדם קורא קריאת שמע שחרית וערבית, וערב אחד אינו קורא, דומה כמי שלא קרא קריאת שמע מעולם".

וצ"ע שלא מצינו בשום מצווה שנאמר כדבר הזה שאם החסיר פעם אחת דומה כמי שלא קיימה מעולם. ועוד יש לעיין דתחילת הגמרא מיירי מעניין לימוד התורה ודברי ר' תנחום הם על אמירת ק"ש שהוא עניין קבלת מלכות שמים.

תשובות והערות יש לשלוח לפקס שמספרו: 077-555-8983 | יש לציין בכתב ברור את שם השולח, כתובת ומספר טלפון.

דאיכא דין ספירה מ"מ כל הלכה שהיא דין אמירה הרי מהני בו שומע כעונה וכמו שבברכות הרי וודאי שתוכן העניין הוא היות האדם מודה ומהלל להקב"ה, מ"מ מהני שומע כעונה משום שהודאה זו נתקנה דרך אמירה, ולאמירה איכא דין שומע כעונה ה"ה מה זה שונה מברכה הרי גם שם יש דין להלל ולשבח ובכ"ז מועיל, ה"נ בספה"ע כיוון שדין הספירה נתקן ע"י אמירה א"כ לדין אמירה מהני שומע כעונה.

עוד הוסיפו הבה"ח שי ויירן שמחה קלצקי אברהם הורביץ, יוסף חדידה, נתן פרלמן, דניאל פז, ישראל לביא, יהודה שמעוני ועוד, שיתכן לתלות זה בחקירה אם שומע כעונה מהני מדין שליחות, ודין השמיעה הוא תנאי, או שהשמיעה דינה כאמירה והנה אם זה מהני מדין שליחות א"כ זה תמוה שהא כשם שלא שייך שליחות על מצוות שבגופו ה"נ פשיטא שלא מהני על ספירה, אמנם אם זה דין שהשמיעה נחשבת כאמירה יש יותר מקום ליישב.

הבה"ח יהודה לוי הביא מהמגן אברהם שכתב דכל דברי הרשב"א הם רק לגבי הברכה, שלעניין ברכת הספירה מהני שומע כעונה, אבל לגבי הספירה גם הרשב"א מודה דלא אמרינן שומע כעונה.

עוד כ' ע"ד אפשר שעניין ספירת העומר הוא להראות החיבה לתורה, וגם כשיוצא בשומע כעונה הוא מראה חיבתו, אמנם יש לדעת שעיקר הספירה היא להקרבת קרבן הביכורים.

כמו"כ נשלחו תשובות רבות נוספות למערכת, אנו מתנצלים בפני אלו שתשובותיהם לא הספיקו להיכנס לגיליון זה...

בהגדרה על שני כרכים 'משנה ברורה' בהוצאת 'דרשו' זכו הבה"ח יהודה לוי מיישיבת מאור אליהו, והב"ח חיים פוקס מבני ברק.

תשובות לצריך עיון מהגיליון הקודם
בביאור הלכה סי' תפ"ט ס"א הביא פלוגתת ראשונים ואחרונים אי שייך שומע כעונה בספירת העומר. בדבריו שם נראה דהנידון הוא בהא דאיתא במנחות דף ס"ה ע"ב: "ת"ר וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד", אם נכלל בזה גם דכל א' מחויב לספור בעצמו ולא שיצא ע"י ששומע מפי אחרים עיי"ש. וצ"ב מה שייכות איכא לדין שומע כעונה הלא האי דינא נאמר בכל מקום שיש דין אמירה או קריאה וכד', כגון ברכות והלל. אבל ספיה"ע אינו דין של אמירה אלא בענין לספור ספירת העומר ואיך יצא בשמיעה.

הבה"ח בן ציון פרוש, משה בלוי ואהרון כהן, כתבו לתלות שאלה זו במחלוקת האחרונים אם מהני לספור בלשון שאינו מבין אותה, שבשאלת יעב"ץ כתב שמהני כמו בכל דין דיבור ברכה ותפילה, אמנם המג"א ס"ל ששה"ע לא מהני אם אינו מבין.

וא"כ לשיטת יעב"ץ דמהני א"כ היינו שספירת העומר הוא דין אמירה וכל שאמר ע"י שומע כעונה מותר, אמנם להפמ"ג דס"ל שלא מהני משום שכל שאינו מבין אינו נחשב לסופר א"כ ייתכן דה"ה דלא מהני מדין שומע כעונה שהרי הוא לא ספר.

הבה"ח שמואל גולד, יעקב לוי, שמואל אורבך, חיים סימוני, אורי שליך, רפאל כהן ועוד כתבו, דאולי בספירה איכא ב' דינים אחד שהוא יודע באיזה יום עומדים ועוד שיוציא בפה. א"כ כיוון שהוא יודע באיזה יום עומדים הרי ידיעתו מהני לזה שנחשב כסופר, ומדין שומע כעונה יש לו גם אמירה.

כעין זה כתב הבה"ח יצחק קוסובסקי שיש דין שידע מהות הספירה ויש דין שיוציא בפה וכאן מיירי שידע הספירה ושומע כעונה יועיל רק על הדין שנצרך גם אמירה. הבה"ח רפאל כהן, שמעון פקשר חיים הורביץ, אליעזר כהן, שמעי יפה, משה שטיין, ז. יוספי ועוד כתבו, דאף

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב
בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

1-800-20-18-18

הישיבה

אשר שאלת // עם הרב ישראל ליוש

לכבוד הרב ליוש שליט"א - מדור 'אשר שאלת'.

כשהגעתי בתחילת השנה לישיבה קטנה היו לי הרבה שאיפות, עכשיו כשאני עוד מעט מסכם שנה, אני לא ממש מרגיש ששאיפותי התמלאו. אמנם אני לומד טוב ויש לי חברותות, אבל לא הכל ממש מושלם, אני לא ממוצה את כל הסדר עם החברותות, אני לא מצליח לכתוב כל יום את כל השיעור, וכן הלאה. הרגשתי הכללית כאילו אני בניוני, ושאפתי ליותר. אני לא מרגיש נוח עם תחושה זו! מה עושים?

גרשון

גרשון יקירי!

השאיפה הוא הכח המניע הגדול ביותר שיש באדם, כדי לעלות מעלה מעלה מדרגה לדרגה. אך אם לא מפעילים את הכח הזה בצורה נכונה, במקום שהוא יהווה סולם עליה, הוא יהיה אבן המכשול.

אסביר את דבריי, אדם השואף להגיע לדרגה מסוימת, עשוי לבחון מעת לעת אם אכן הגיע לדרגה ששאף. אם תוצאות הבדיקה יעלו שטרם הגיע אל פסגת השאיפה, יהיה זה עבורו אות אזהרה כי עליו להמשיך במלאכתו עד אשר יכבוש את הפסגה. אך פעמים יתכן שבמקרה כזה שלא הצליח להגשים את שאיפותיו, הוא ישר ויתאכזב עד כדי ייאוש, ובייאוש הוא ירים דגל לבן, דגל של כניעה, המבשר לכל כי כשל כח הסבל, ויותר הוא כבר לא מנסה.

אם כן, מה עושים? כיצד נאזן בין שמירה על השאיפה והניסיון התמידי להגיע אליה, לבין המשבר העלול להיווצר כתוצאה מאי השגתה?

התשובה לכך היא פשוטה ביותר! מד הבדיקה אינו צריך להיות מדד של הצלחות, אלא מדד של פעולות. אינך צריך למדוד אם כבשת את הפסגה, ואם הצלחת להגיע אל היעד אותו קבעת לעצמך כהצלחה, אלא עליך לבדוק אם עשית ככל שביכולתך להגיע אל היעד. האם אזרת את כל כוחותיך כדי למלאות את השאיפה. אתה גם צריך לבדוק אם מלאת את כל הזמן בהשקעה, או שעשית

לעצמך הנחות, והצדקת את אי עשייתך בתירוצים מתירוצים שונים. אם תוצאות הבדיקה הזו יעלו שאכן גייסת את כל הכוחות, ולא בילית את זמנך לריק, אזי ציונך הוא 'ראוי לשבח' וכבשת את הפסגה, כי הצלחה אינה נמדדת בהישגים אלא בהשקעה.

גרשון! אני מתאר לעצמי מה עולה בדעתך כעת, אתה בטח שואל, אם אכן כך הם פני הדברים ואכן השקעת את כל כוחותי ובכל זאת לא מלאתי את שאיפותיי, שמה שאפתי יותר מדי, האם זה אומר שעלי לרדת ברמת הציפיות מעצמי ולשאוף נמוך יותר? אבהיר את דבריי יותר, יקירי: זה לא אומר ששאפת גבוה מדי, אלא שהדרך להגיע למילוי השאיפה, היא ארוכה יותר ממה שחשבת. כי אם שאפת לדרגה כזו, כנראה אתה שם, וזה אכן תואם את מידותיך, אדם בדרך כלל שואף להישגים שהם בקנה המידה שלו, אבל אם עשית כל מה שאתה יכול בנקודת הזמן הזה, זה אומר שאתה בכיוון הנכון, ואם תמשיך כך, בוודאי תגיע רחוק וגבוה, כפי שאתה שואף ואף מעבר לכך.

אנסה להיות קצת יותר מעשי וקונקרטי, ציינת בשאלתך את נושא כתיבת השיעור, אם הנך אכן עושה את כל המאמצים לכתוב את השיעור, קרי: מתרכז כמיטב יכולתך בהבנת דברי הרב, מגיע אל השיעור מוכן ככל האפשר, ובשעת השיעור כותב את דברי הרב בראשי פרקים, או באריכות, לפי האפשרות בשעת מעשה, ובכל זאת אינך מצליח לכתוב את כל השיעור, לא נורא, אל תיפול ברוחך, אתה בכיוון הנכון כי עשית כל מה שאתה יכול, ואנחנו הרי כבר החלטנו שמוודים פעולות ולא הצלחות. המשך כן! ובמהרה, הרבה יותר מהר ממה שאתה חושב, תגיע לכתובת שיעור מלא, כשאיפותיך.

כך הם פני הדברים בכל נושא ונושא, גם בנוגע לניצול הסדר במלואו. המדד של ניצול ואי ניצול, הוא לא כמה הספקת עם החברותא, והאם הלימוד שלכם הוא כמו הלימוד של החברותא הטובה ביותר בשיעור, אלא כמה השקעתם וכמה עמלתם, ואין שום עמל או יגיעה ששבה ריקם.

צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב

שיחת חינם

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה